

Trefort Ágost.

Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter azzal ünnepelte meg az akadémiában történt elnökké választását, hogy mint miniszter rendeletet bocsátott ki a magyar nyelv kötelező tanítása érdekében. A rendelet kimondja, hogy érvénytelen és semmis oly egyének tanítól történt megválasztása és alkalmazása, ki a magyar nyelvet tanítani nem képes, ki a magyar nyelvből a képesítő vizsgát le nem tette. És felhívja az illetékes hatóságokat, hogy a rendeletet ne csak az állami és felekezeti, de egyuttal a magán iskolákban is végrehajtsák.

Mi üdvözljük Trefort minisztert ez erélyes rendeletért; de egyuttal kívánjuk, hogy az írott malaszt megtestesüljön. Mert e rendelet nem áll magában, annak, mint tudvalevő, számos előzője volt, az eredmény pedig még vajmi csekély.

Hogy e rendelet végrehajtsák, arra nézve első sorban szükséges, hogy az illetékes hatóságok elkövessenek minden lehető annak érdekében; másodszorban pedig nagy fontosságú az, hogy azt az egyházi hatóságok fejei és közegei pártolják.

Mert a ki ösmeri a lelkész és tanító közötti viszonyt, az tudja, hogy a lelkész örökös mindenütt a népiskolák felett és el lehet mondani, hogy a vidéken főleg a lelkészek ügybuzgalmától függenek a népiskolák.

És itt dicsérve kell kiemelnünk a magyar klérust; mint a mely tudvalevőleg mindig szívén hordotta a magyarosodás ügyét; de nem mondhatjuk ezt a nemzetiségek papjairól, a kik a legtöbb vidéken nemcsak hogy gondot nem fordítottak a magyar nyelv tanítására és terjesztésére, sőt inkább ők voltak azok, a kik mindig hajlandók voltak kibontani a tót, horvát, oláh zászlót, valahányszor arról volt szó, hogy a magyar nyelv tért foglaljon.

És a kormánynak főleg e vidékeken kell intézkedni, hogy a magyar nyelv kötelező tanításáról szóló törvény és az azt

sürgető rendelet végrehajtsák. Mert a rendeletek egész téra se használ semmit, ha azokat ép ott nem hajtják végre, a hol erre a legnagyobb, a legégetőbb szükség van.

Ez alkalomból azonban még egy szavunk van a közoktatási miniszterhez.

Elismerjük ugyan, hogy a magyar nyelv kötelező tanításáról szóló 1879. évi XVIII. törvényezikk nagy hízagot pótol és szükségletet elégít ki, mindazáltal hangsúlyoznunk kell, hogy mindaddig, míg a magya-

akarjuk terjeszteni, ha azt kívánjuk, hogy ez ne maradjon örökké csak óhaj, «mely után buzgó imádság epedez százezrek ajkán», akkor nincs sikeresebb mód és gyorsabb út, melyen a cél elérhető, mint kisdédóvóknak minél nagyobb számban való létesítése.

A ki ösmeri a mi falusi oskoláinkat, az tudja azt, hogy az első szép tavaszi napon a nép fiai odahagyják az iskolát és csak késő ősszel, — akkor, midőn már minden

termést betakarítottak — térnek ismét visz szá az iskolába, a miből folyólag azt a nyelvismeretet, melyet télen gyűjtöttek, nyáron rendszeren elfelejtik. És így alig képesek a nyelvet úgy megtanulni, hogy azt folyékonyan beszéljék. Az idézett törvény által tehát kellő eredmény el nem érhető.

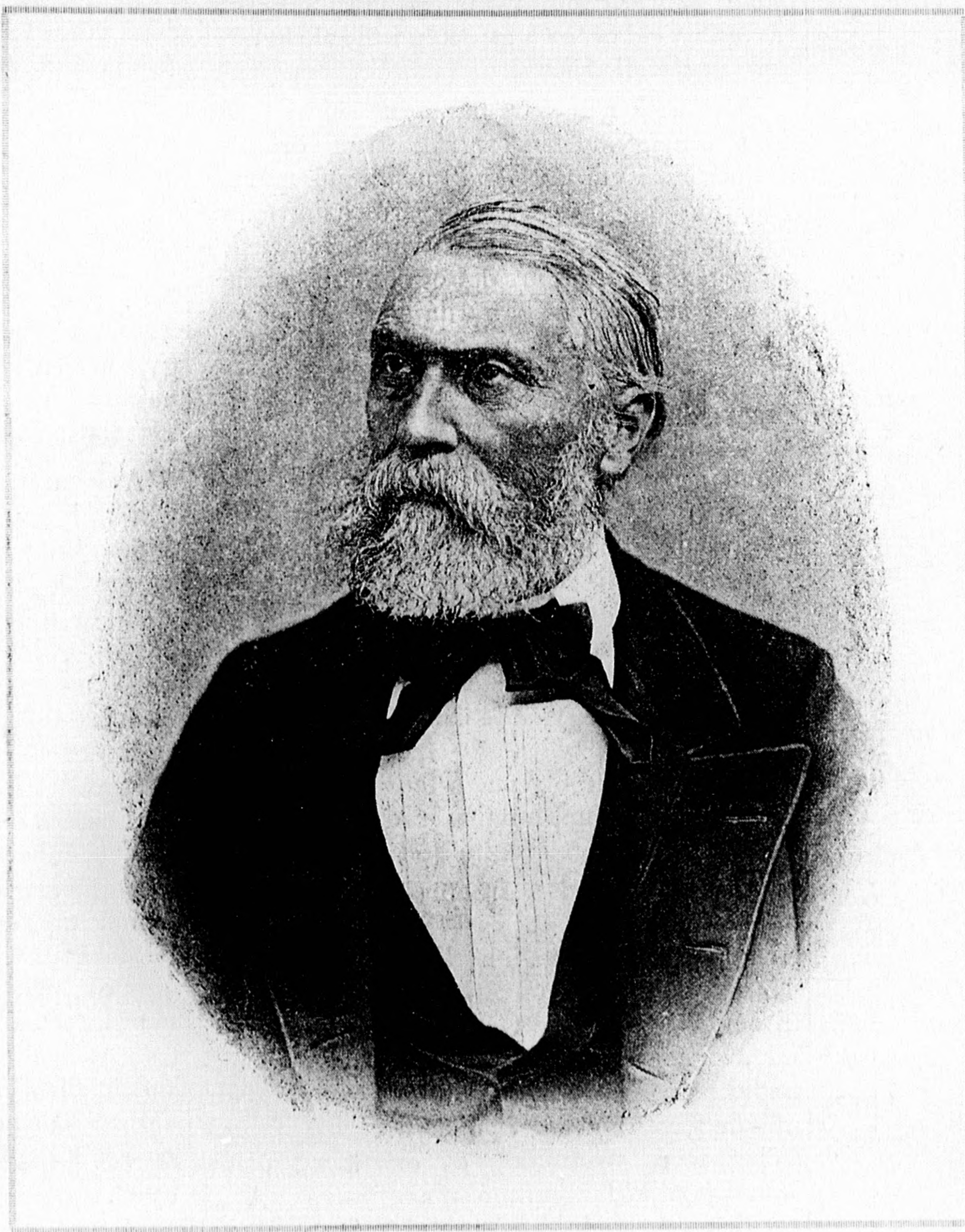
De elérhető lesz a cél, ha elegendő számú kisdédóvók lesznek felállítva mindama vidékeken, a hol a magyar nyelvet nem beszélnek.

Négy-hét év között — eltekintve attól, hogy minden gyermek nyelvzseni — a szülőknek érdekében van, hogy a gyermekek az óvóban egyenek, mert ez által két cél éretik el, először, hogy a szülők távolléte alatt a gyermekek gondozva vannak, másodszor pedig a szülők háborítlanul végezhetik el a mezőn munkájukat. A szülőknek tehát anyagi haszna is azt fogja parancsolni, hogy gyermekeiket az óvóba küldjék, a hol azok játszva tanulják meg a magyar nyelvet.

Az a gyermek pedig, ki a nyelvet az óvóban elsajátította, a népiskolában már meg fogja érteni a magyar nyelven tartott előadást s így a népisko-

lából minden idegen nyelv teljesen kiküszöbölhető.

Ha tehát azt akarjuk elérni, hogy az említett miniszteri rendelet megteremje a maga gyümölcseit, akkor állítsunk kisdédóvókat, a mely úton egy nemzedék alatt elérjük azt, hogy mindnyájan magyarok leszünk!

TREFORT ÁGOST.

rosodás ügye csupán csak e törvény által lesz támogatva, a haladás mindig lassú lesz. — Ha más eszközünk nincs, mint e törvény, melynek végrehajtása — a mint azt Trefort miniszter is elismeri — lanyhán eszközöltetik és a leglanyhábban ott, a hol a legnagyobb szigort kellene kifejteni és a magyar államnak egész tekintélyével föl kellene lépni; ha a magyarosodást szélesebb körökben és gyorsabban

A Szemle m. t. olvasóihoz.

A jövő számmal kezdődő új félévben a Szemle minden száma 20 oldalra terjedő szöveget és az eddigiéknél szebb képeket ad.

Zarándy A. Gáspár új szerkesztő- és kiadótársunkban nemcsak tehetséges munkaerőt, de igen ügyes vállalkozót is nyert a Szemle. Rövid idő alatt tapasztalni fogják a Szemle igen tisztelt olvasói, hogy lapunk minden száma érdekesebb lesz az eddigiéknél.

A Szemlét a legelőkelőbb osztály számára szerkesztjük.

Vallás-erkölcsei, társadalmi és irodalmi közleményeink érdekességét azzal növeljük, hogy minde, valamint illusztrált sport-közleményeinket is, a magasabb ur osztály tagjai írják. Gazdasági rovatunkba nagyobb szabású vállalat-terveket, eszméket és hasznos apróbb ismertetéseket és képeket adunk. Általános szemle című rovatunkban iparkodunk ugyancsak az előkelő közönséget érdeklő eseményeket az udvar, egyház, arisztokracia, a hadsereg, a nemzeti kaszinó és orsz. gentry kaszinó, művészet, zene, színház, tudomány és irodalom stb. köréből közölni.

A Szemle a vallás, a nemzeti önállóság, az ősi erkölcsök, a hazafiúi erények előmozdításának hirdetője kíván lenni.

Felkérjük tehát a hazafiasan gondolkodó előkelőbb közönséget, hogy e törekvéseinket támogassa. A róm. kat. Egyház érdekeinek védelmére a Szemle mindent elkövet.

A mai szám megjelenéseig irtak a Szemlébe:

Alapi Salamon Tódor, — Balázs Sándor, — Barcsay János, — gr. Batthány Tivadar, — Beniczky Gyula, — Buda Ádám, — Chernel István, — gróf Esterházy Pál, — dr. Farkas Mihály, — gróf Festetics Géza, — Hanvay Zoltán, — Zalabéri Horvát Ferencz, — Neczypáli Justh Zsigmond, — Lakatos Károly, — Májer István, — gróf Majláth József K., — gr. Migazzy Vilmos, — Majtényi Lajos, — Mikszáth Kálmán, — br. Nyáry Gyula, — Orczy Gyula, — Porzolt Kálmán, — Reviczky Gyula, — l. ifj. gróf Teleki Sándor, — Vajda János, — ifj. báró Vay Miklós, — Vermes Lajos, — gr. Zay Miklós stb.

A Szemlében nagy súlyt fektetünk Nővilág című rovatunkra, melyben hölgyeinket érdeklő cikkeket és képeket közlünk. A jövő számban kezdünk el közölni a hölgy közönséget kiválólag érdeklő illusztrált cikk sorozatot.

A Szemle előfizetési ára egész évre 10 frt, fél évre 5 frt, negyed évre 2 frt 50 kr.

Az új negyed- és félév most kezdődik.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal:

Budapest, Iövész-utca 5. szám.

Fenséges kolléga.

Ha ugyan megilleti ez a czim, mert mi írók rettentően arisztokratikus hajlamu nép vagyunk s nem egy könnyen ösmerjük el valakiről, hogy mi közénk való. „A bohémek köztársasága“ legfőlegb olyan köztársaság, mint volt a hajdani Velence, a hol a nobilek ugyancsak örködték velük született jogaik fölött, s ember lett légyen a talpán, a kit bevettek maguk közé.

Persze a közönség nem mindig ért velünk egyet, s különösen ebben a kérdésben se tudunk egyetértésre jutni. Reviczky Gyula barátom csak a minap panasolta el e folyóirat hasábjain, hogy e közönség manapság még az igazi írókat is elhanyagolja s a dilettánsok vannak divatban. Bizonyítja ezt a legújabb eset, mikor egy dilettáns munkája oly óriás feltűnést és zajt keltett, a minőhez eddig a magyar Helikon legkiválóbb művelőinek se volt szerencsájök. Ime, még én is, a professzionátus író, ki ugyancsak át vagyok hatva a kasztszellemtől, cikket írok felőle, sőt mi több: kollégának nevezem, az igaz, — és ez egy kis különbség, — fenséges kollégának.

Mert a kiról szó van, az senki más, mint a magyar és osztrák trón örököse, Rudolf királyfi. A leendő uralkodó már régibb idő óta pályázik az író czimre, de minálunk csak a minap avatta be a közönség s a pályatársak egyhangú elismerése a magyar írók gárdájába. Most volt ugyanis az első eset, hogy a trónörökös magyarul irt. Hozzá nem is valami külön, pazar kiállítású, „ad usum Delphini“ szánt kiadással lépett fel, hanem egy meglehetősen egyszerű folyóiratban, melyet két, nagyon apró írói névnek örvendő zsidó fiatal ember szerkeszt s melyben az író világnak nemcsak a crémje ad egymásnak találkozókat. Ez bizonyítja, hogy a fenséges ur komolyan veszi és „von Pick auf“ akarja csinálni a litterátorkodást, s ügyes érzékére mutat, hogy a közönség elé lépésénél zsidók közvetítését használta. Ezek tuvalevőleg legjobban értenek a reklamacsináláshoz, a mi minden irodalmi sikernek a legnélkülözhetetlenebb feltétele.

A mű mellyel a trónörökös a magyar közönség elé lépett, egy vadászat leírása. A Fruska-Gora vadonjába vezet bennünket, hol még a nyugati civilizáció által meg nem rontott faj-jelleggel található föl a nemes vadak, vizmosások, hegyszakadékok, fejszét nem látott ösrengetegek, düledező viskókból álló nyomorult falvak képei sorra vonulnak el előttünk, élénk színekben kidomborodó plasztikával. A ki ezt írta, az tudott szemlélni, látni. Pedig ez nem utolsó előny, különösen a mi Schopenhaueren nűvekedet fiatal írói nemzedékünkkel szemben, mely csak bonczol és itél, fogalmakat és elveket fejteget, de a tényeket, a jelenségeket meglátni s azokat az olvasónak szemléllhetővé tenni, nincs érteke. Az örökös filozofálás Szaharájában egészen üdítőleg hat ránk az ily üde oáz, melynek természetes pompáját nem hordja be homokkal a böleselkedés számumja.

Ez korántsem azt jelenti, mintha a trónörökös műve amaz unalmas leírásokhoz tartoznék, melyek épen mértani pontosságuknál s nagy részletességükkel fogva nem

nyujtanak szemléletet semmiről. A fiatal vadásznak, jártában-keltében, felöltik egy-egy kép, az belevésődik lelkébe, s midőn az asztalhoz ül, a saját verőfényes, ifjú egyénisége világításában tükrözi nekünk vissza. Ez a hangulat, mely az élénk tárt képnek szint és életet kölcsönöz. S ép ez az, a min megösmerszik, hogy nem egy minden áron irni akaróval, hanem valódi írói tehetséggel van dolgunk.

Különben — valljuk be őszintén, — sokkal kisebb érdekű az, hogy a trónörökös milyen író, mint az, hogy magyarul irt. Ezelőtt ötven évvel, mikor Ferdinand császárt koronázták, már az is végtelen örömet okozott a nemzetnek, hogy akadt az uralkodóháznak egy tagja, a ki töredezett magyarsággal intézte egy-egy kérdést a magyar urakhoz. Mekkora a változás azóta! Ime, a trón örököse nemcsak beszél magyarul, hanem ír is s ambícióját leli abban, hogy a nemzeti litteratura munkásai közé számítsák. Igaz, hogy az a magyarság nem olyan, mint a hogy a Tisza mentén beszélnek. Hellyel-közzel egy-egy idegen szófüzés üti meg a fülünket, bár korántsem annyi, mint a zsidó gyerekek által szerkesztett magyar újságokban. Mintha a gondolatok német szavak és szófüzési formák köntösében jelennének meg a királyfi agyában s csak a papiroson ölténének aztán magyar ruhát. Sebaj. Sőt én, — lehet hogy optimista vagyok, — még örvendekes tényre magyarázok ki belőle. Hogy Szent-István koronájának örököse, bár ma még nehézségére esik magyarul írnia, mégis magyarul ír: oly ténynek tekintem, mely a legszebb reményeket kelti föl a jövő iránt.

A ki nem áltatja magát, az nem is tagadja, hogy a nemzet zöme s az uralkodóház közt még mindig fönnáll valamelyes válaszfal. Negyedfélszáz esztendő keserű emlékét nem egykönnyen lehet a szivekből kitörölni. S negyedfélszáz éven át, a ki jó magyar volt, annak bajos volt hű alattvalónak maradnia. Politikai és kulturális érdekeink legnagyobb ellenségei ott találtak támaszt saját királyaink bécsi udvarában. De ime, most a királyfi ide jön mi közénk és így szól: „Tisztelem Magyarország ezer éves alkotmányát és részt kívánok magamnak a magyar kultúra fejlesztésében“. És alig hangzanak el az éljenek, melyek a fejedelmi szavakat követték, a szót nyomon éri a tett. A trónörökös beáll magyar írónak. Nem hivalkodó különcködésből, mint azt magasrangu egyéneknek láthatjuk, nem munkája külső díszével hajhászva a hatást: hanem szerényen, nem hivatkozva más jogezimre, mint a melyre más írók szoktak: írói tehetségére s arra, hogy használni akar. Bizony nyal egy új korszak kezdete ez, oly korszaké, melyben ama válaszfal dinasztia és nemzet közt — mindnyájunk örömére — le fog dőlni. S mint a hogy a nemzeti ébredés korát magyar írók idézték föl, úgy a kibékülés munkájában is az oroszánrész egy magyar író fog illetni, azt, kinek azt a czimet adtam: „Fenséges kolléga“.

Inczédi László.

Simor Janos bibornok herczeg-primás ő Eminenciájának nagy munkája.

— Monumenta Ecclesiae Strigoniensis. —

Mindig örvendetes tüneménykép üdvözölhető, ha egy nemzetben irodalmi, tudományos és művészi hajlamok nyilatkoznak s nagyobb körökben érdeket és részvétet ébresztenek, mert: *a tudomány és műveltség hatalom!*

Ha azonban oly férfiak, kik már állásuknál fogva is a társadalom csúcsán magas rangot foglalnak el és megmérhetlen vagyon felett rendelkeznek, kiknek szava milliókra nézve irányadó, kiknek élete és tevékenysége egy egész hatalmas és befolyásos osztályra nézve lelkesítő és utánzásra ösztönző például szolgál, ha ily férfiak nyulnak a tollhoz és személyes tevékenységükkel s áldozataikkal részt vesznek a szellemi tevékenységben: akkor az ily nép jövője biztosítva van, akkor az ily nemzet a szellemi küzdelem terén diadalra és halhatatlanságra számíthat.

Ily örvendetes eseménykép üdvözölhetjük ő fenségének, Rezső trónörökösünknek irodalmi működése mellett, *Simor János* esztergomi bibornok herczeg-primásnak és örökös apostoli legátusnak, ő szentsége a pápa után a katolikus egyház legelső méltóságának nagy művét, a „Győri egyházmegye emlékeit“.

A nagy kvart alaku műből eddig két kötet került ki sajtó alól. Az első, mely 688 oldalt tartalmaz, a 979-ik évvel kezdődik és 1273-mal végződik. E kötethez 4 litografált régi okmány és 16 pecsét van mellékelve ékes fametszetben. A második kötet, mely 883 oldal szöveg mellett hat litografált tabellát és 14 fametszetű pecsétet tartalmaz, 1273-tól 1321-ig terjed.

A 342 évre terjedő időköznek tehát 1573 lap van szentelve, és a litografált táblák és fametszetek mellett kiemelendő még e remek műnek különösen díszes és pompás kiállítása, mely *Buzarovits* Gusztáv esztergomi nyomdájából került ki. A herczeg-primás történelmi kegyeletének kiváló jelét adta az által is, hogy oly nagy fontosságú történelmi művét épen azon a helyen nyomatta ki, melyen a magyar állam alapítója, Szent István királyunk először látta meg a napvilágot.

De mit mondjak magáról a műről?

A tartalom roppant tömegét egy hírlap szűk keretében ismertetni nem lehetséges, azt az egyet azonban már most meg kell jegyezni, hogy oly unikumról van szó a hisztoriografiában, a minőhöz hasonlóval egyetlen ország se dicsekedhetik.

Az egri érsekség története a legszorosabb összefüggésben áll hazánk történelmével, és a primások tevékenysége nem egyszer gyakorolt döntő befolyást Európa történelmére. Magas erkölcsi érzés sugárzik ki ez egyházejedelmek életéből és cselekedeteiből. Mindnyájan érintetlenek s tisztán maradtak ama demoralizáció mételetől, mely bizonyos időközökön át Európát beárnyalta. Valódi apostoli hősök és törvényhozók voltak egy személyben. A krónika-írók egyetlen primás felett se mondhattak ki oly ítéletet, mint *Raumer* a „Hohenstaufok történetében“ a kölni érsekről: „Rendkívül vad ur volt, ki vas harci bárdjával a csatákban mindenkit letipor-

magá előtt és lovakra s fényűzésre egy év alatt többet adott ki, mint a mennyit a császár (*Frigyes*) egész udvartartására költött“.

A mi primásaink mindig az ország javára használták fel nagy befolyásukat a nemzetnél és a királynál, és ha például Tomory intő szavára hallgattak volna, akkor történelmünk nem beszélhetne a Mohácsnál elvérzett 25,000 magyar martirról, 150 év szenvedéstől meg lettünk volna kimélve és Európa történelme más alakot nyert volna.

A nagy mű első kötetében *Astricus*, helyesebben a *Glic*-családból eredő *Anastasiustól* kezdve (999—1036. november 12.) az 1218-ban december 18-án elhunyt *Filipig*. — a második kötetben pedig *Nicolaus Magistertől* (1273) *Tamás Magisterig* (1305—1321.) ez egyházejedelmek életét és tevékenységét látjuk a mult homályából kikelni.

Meggyőződhetünk, hogy erélyes közreműködésükkel folyvást támogatva a koronát, példáikkal és cselekedeteikkel gyhatottak, hogy nagyrészen nekik tulajdonítható az az érdem, hogy a pogányság utolsó vonaglásai nálunk korábban lettek elfojtva, mint más országokban, és hogy a zsidóság rombolásai minden században korlátozva lettek.

A mű nagyszabásu tervezetéből következő, az ezután következő időközök történetében az érdekes és fontos tartalmi anyag abban az arányban fog szaporodni, a mely arányban Magyarország mind nagyobb nagyobb világtörténelmi jelentőségre tett szert, s Európa történelmére tényleges befolyást gyakorolt. A szentszékhez hűségesen ragaszkodó Anjou-ház s az őket követett, nem kevésbé vallásos érületű Hunyadyak hazánk hatalmi körét messze túlterjesztették határainkon. A történetíró sok oly dolog felől nyer majd felvilágosítást, a mi eddig homályban volt előtte.

Ha e mű amaz aránylag rövid időközben, melyet eddig felölel, már ily nagy mértékben tanulságos, mi mindent várhatunk a mindinkább közeledő századok emlékeitől.

A világtörténelem — mint *Schlegel Frigyes* mondja — „*Egy hátrafelé fordult vészt jósó próféta*“, és igaza van. Mert a ki a történelmet tanulmányozza, s az embereket és eseményeket nem szent vallásunk magasabb mértékével méri, arra nézve az évezredek rémitő tanulságai a nélkül mosódnak el, hogy virágot vagy gyümölcsöt hajtának.

Wedekind, a nagy német történetíró így szól: „*A történelem csak ott jelentkezik a maga teljes méltóságában, a hol oly eseményeket jegyez fel, melyek gyümölcsözők voltak a népek életében.*“

És valóban, ha valami áldásos és gyümölcsöző volt a magyar nemzet életében, ez az esztergomi érsekség herczeg-érsekeivel és apostoli legátusaival!

A herczeg-primás rendkívül fontos műve azt a reményt ébreszti keblemben, hogy abban elegendő felvilágosításokat fogunk nyerni amaz indokok felől, melyek a nagy Pázmán Pétert a Rómába való utazásra indították, valamint amaz eredmények felől is, melyeket ott elért.

E sorokat ama hatalmas benyomások hatása alatt írom, melyet e nagy mű rám

gyakorolt. De e művet tanulmányozni kell, nemcsak egyszerűen átolvasni. S minthogy az a meggyőződés hat át, hogy nemzetünkre nézve a legnagyobb fontossággal bír, hogy a herczeg-primás munkája a legszélesebb körökben olvastassék és ismeretessé váljék, czéломul tüzetem ki a legfontosabb és döntőbb emlékekről, de azért összefüggésben az egésszel, a Szemlében külön cikksorozatot írni. Azt hiszem, ezzel hazafias szolgálatot fogok tenni, mert úgy vélekedem, hogy minden magyar emberre főlemelőleg fog hatni, ha rég elporhadt, de azért halhatatlan nagy férfiak alakjait sirjaikból kikelni látja.

Mailáth József K. gr.

A divatos hitetlenség.

Hugo Viktor halála megint egy sokat megvitatott kérdést vetett fel: t. i. lehet-e nagy szellem vallástalan? A híres francia költő ugyanis meghalt a nélkül, hogy meggyónt, vagy az utolsó kenetet fölvette volna. Volt olyan francia lap, mely azt írta, hogy Hugo meg akart gyóntni, de környezete nem engedte hozzá a papot. Nem tudjuk a tényállást, de két dolog bizonyos előttünk: az, hogy Hugo Viktor, mint igazi francia, a hatások, applombok embere (bizonyítja ezt végrendeletének az a pontja is, hogy a szegények kocsiján vigyék ki), és az hogy *vallásos* volt. Végrendelete azzal végződött: „*Je crois en Dieu*“, és sok szép lapot idézhetnénk műveiből, melyeken a lélek halhatatlanságát hirdeti. Kedves és úton-útfélen magasztalt könyve volt a biblia, szóval, lélekben épen nem volt sem ateista, se vallástalan.

De hogyan is lehetne komoly szellem, gondolkozó fő, mély kedély vallástalan! A hitetlenség mindig együtt jár a kedély sivárságával, lelkesedni nem tudással, laza lelkiismerettel, erkölcstelenséggel s a materializmus modern és léha tanát méltán ostorozták egy *Schopenhauer*, egy *Eötvös József* báró és mások.

Mert mi az a materializmus? Annak a már *Epikúr*, *Lucretius* és később *Shakespeare* által is kimondott egyszerű tételnek a rendszerré való higitása, hogy a mi e földön anyag, az nem veszhet el, legfőlebb alakot cserélhet. A materialisták nagyon szeretik idézni *Shakespeare* *Hamlet*-jéből ama sorokat, hogy Nagy Sándor porával most falat tapasztanak vagy bődöt dugaszolnak. De bölcsességük aztán nem is terjed tovább; az örökkévalóságról vagy az idő végéről professzori bölcsességük mit se tud s megfeledeznek róla, hogy *Hamlet* egy ízben így is nyilatkozik:

Több dolgok vannak földön és egen
... mintsem bölcselmeitek
Álmodni képes.

Ezek a „több dolgok“ a bökkenő; ezért retten vissza *Hamlet*, *Shakespeare* benső lényének e legerősebb kifejezése, az öngyilkosságtól. „Talán álmodni — ez a bökkenő!“ Itt látszik ugyan a szkepszis; mert *Hamlet* csak „talán“-t mond, de ez mégse hitetlenség, a mint hogy *Shakespeare* egyáltalán vallásos érületű ember volt, mint az *Anglia* által egy időben annyira üldözött *Byron* is, a ki tudvalevőleg szigorú vallásosságban kívánta leányát neveltetni; mert

vallás nélkül az embernek nincs kedélye, erkölcsi támasza.

Fájdalom, hogy korunkban a hitetlenség ijesztő módon terjed, a minek aztán az a következménye, hogy annyira magasztalt civilizáczióknk egyre jobban kezd hasonlítani a római civilizáczióhoz a kereszténység keletkezésének idejében. Nagy része van e hitetlenség lábrakapásában a materializmus felületes tanának s a félműveltség terjedésének. A komolyan nem gondolkodó, csakis külső modorában és megjelenésében művelt modern ember röstelli bevallani, hogy hisz Istenben s hogy az evésen, iváson és magát propagáláson kívül „több dolgok is vannak földön és egen.” Nem gondolkodott ugyan felette soha; nincs ily gondolatokra elég jó agyveleje; de azért mégis tagad mindent, mert hát ez most divat. Valóban, Diderot jól mondotta, hogy „a hitetlenség csak a legnagyobb könnyen hívőség”.

Hiszen ha még nem járna a hitetlenség korrupcióval, erkölcsi rothadással: nem kellene rá ügyelni; de az államnak és társadalomnak egyaránt érdekében áll, hogy a hitet az emberekben fentartsa. És nemcsak a népnek van szüksége a vallásra, mint némely modern tudós elég kegyesen megengedi, nem ér e nélkül semmit a legműveltebb ember fia sem e századnak. Mert a hitetlenség ép oly természetellenes, abnormis jelenség, mint pl. az öngyilkosság. Művelt és nem művelt emberben ép úgy megvan a vallás szükségének érzete, mint az önfentartás ösztöne. A vallást nem találta ki; egyszerre született az első emberrel és csak az utolsó emberrel fog kiveszni. A ki hitetlen, csak magára erőteteli a hitetlenséget, mint a hogy az öngyilkos is erőszakot tesz magán, midőn életfentartási ösztönének erős lánczait széttepi. És valamint öngyilkos, azonkép istentagadó is legtöbb oly országokban van, a hol a társadalmi kapcsolatok meglazultak s a tiszta erkölcs rothadásnak indult. Rollában, e nagyszerű költeményben, milyen szépen mondja Musset, siratva ezt a meddő, sivár, a terméketlen vén asszonyhoz hasonló kort, melyben született, hogy hajdan, a hősök és félistenek idejében annál jobban hittek az emberek, mentül több isten volt s négy ezer isten daczára sem akadt istentagadó.

Rousseau, a kit egy időben istenkáromlónak tartottak, elég őszinte volt megvallani: „Eddig csak hívém, hogy hit nélkül is erényes lehet az ember, azonban e tévedésemről a tapasztalásból eléggé meg kellett győződnöm.” Mi is volna az emberiség vallás nélkül! Schopenhauer, a nagy pesszimizista, egy helyütt felállítja a tételt, hogy ha egy napra megszüntetnének minden törvényt, úgy hogy gyilkolás, rablás, vérfertőzés nem esnék sem a törvény előtt, se társadalmilag beszámítás alá; ezen az egy napon a föld rémitő dolgok színhelye volna. A gyilkosságok, rablások, fosztogatások, nemi erőszakoskodások száma millió volna. Hátha most azt képzeljük el, hogy a vallás is — mely azért, hál' isten, még az emberiség többségében, ha rejtve is, él — végképen kivesznék az emberiségből! Mert a törvényeknek és a közvéleménynek koránt sincs oly visszatartó ereje, mint a vallásnak. A ki a törvényt kijátsza, úgy gondolkodhatik, hogy addig nem bűnös, míg tettei napfényre nem jutnak; a vallásos ember ezzel se képes magát bűnös csele-

kedetekre felbátorítani. Isten, a ki a fekete hangyának fekete kövön fekete éjben lépteit számlálja, látja a bűnös cselekedetet is, ha az emberek előtt nem is jut napfényre. Isten az ember élő lelkiösmerete; a kinek lelkében képe nem él, nem méltó az ember névre.

Isten az igazi humanizmus, isten a szeretet és a bölcsesség; míg a modern hitetlenség korrupciót, laza erkölcsöt, könnyelműséget és léhaságot jelent. Azok a félművelt, üres, tartalmatlan, hevülésekre, komoly törekvésekre képtelen nyüzsgő alakok, a kikkel úton-útfélen találkozunk, a kik fitymáló butasággal, szivtelen hencze-géssel nagyra vannak vele, hogy nem hisznek istenben és nem tartoznak semmine-mű valláshoz, szolgáljanak intő és elretentő például mindenkinek, a kiből még nem aludt ki végkép a hit isteni szikrája. Schiller mondja egyik szép epigrammjában, hogy nem tudja, mi volna a poezis nélkül, de borzad, ha látja, mik nélküle százan és ezereken. Ugyanezt mondhatja minden vallásos lélek, ha látja a félműveltet, pöf-feszkező tudatlanságot, mely divatos jelszó képen hangoztatja az ateizmust.

Kiváló szellemek nem is voltak soha ateisták a szó valódi értelmében. A legrosszabb hírv írókból, egy Voltaireből, egy Rousseauból legtöbb oly helyet idézhetnénk, a hol a vallás mellett törnek lándzsát; sőt maga Darwin is egy bizonyos határig el érve, megáll s „imádni tanulja a köd oszlopában rejlő istenséget.” R. Gy.

Arisztokrata háztartások.

XI.

Életmód és háztartás a new-yorki pénzarisztokrácia körében.

Észleleteink, melyeket eddigelé a különböző nemzetek arisztokráciáinak házi életében és háztartásában tettünk, csaknem kizárólag az ugynevezett történeti arisztokráciára vonatkoztak. Magából fejtegetéseink eredményéből azonban azt a meggyőződést kellett kivonnunk, hogy a gyakorlati élet terén csakis a legszűkebb határok közt jogosult és indokolt a születési és más-nemű arisztokráciák közötti merev megkülönböztetés. Minden újabb keletű arisztokráciában, keletkezett legyen az bár a pénz, a rang, a cím, vagy a szellem igényén, megvan a hajlam, hogy történetivé legyen s hogy ezt elérhesse, ép úgy elkülönződik, ép úgy kizárólagoskodik, mint a legősibb arisztokrácia. Tárgyunkra nézve csak az a fontos, hogy minden művelt nemzet társadalmában van egy vezérosszta, mely a civilizáczió minden apró segéd-eszközeivel, a társadalmi előnyösítés és a vagyon minden befolyásával rendelkezik arra nézve, hogy a többiektől elütő és irigyelt életet folytasson s ez értelemben a mint sorra vettük a francia, angol, olasz, spanyol és orosz születési arisztokráciákat, ép úgy szólhatunk végül a new-yorki pénzarisztokráciáról is.

A new-yorki „society” főleg abban tűnik ki, hogy az idősebb elem benne mindinkább visszahúzódik s az ifjabb mind függetlenebbül tolatodik előtérbe. „Nyilvánvaló tény, panaszkodik egy gentleman a

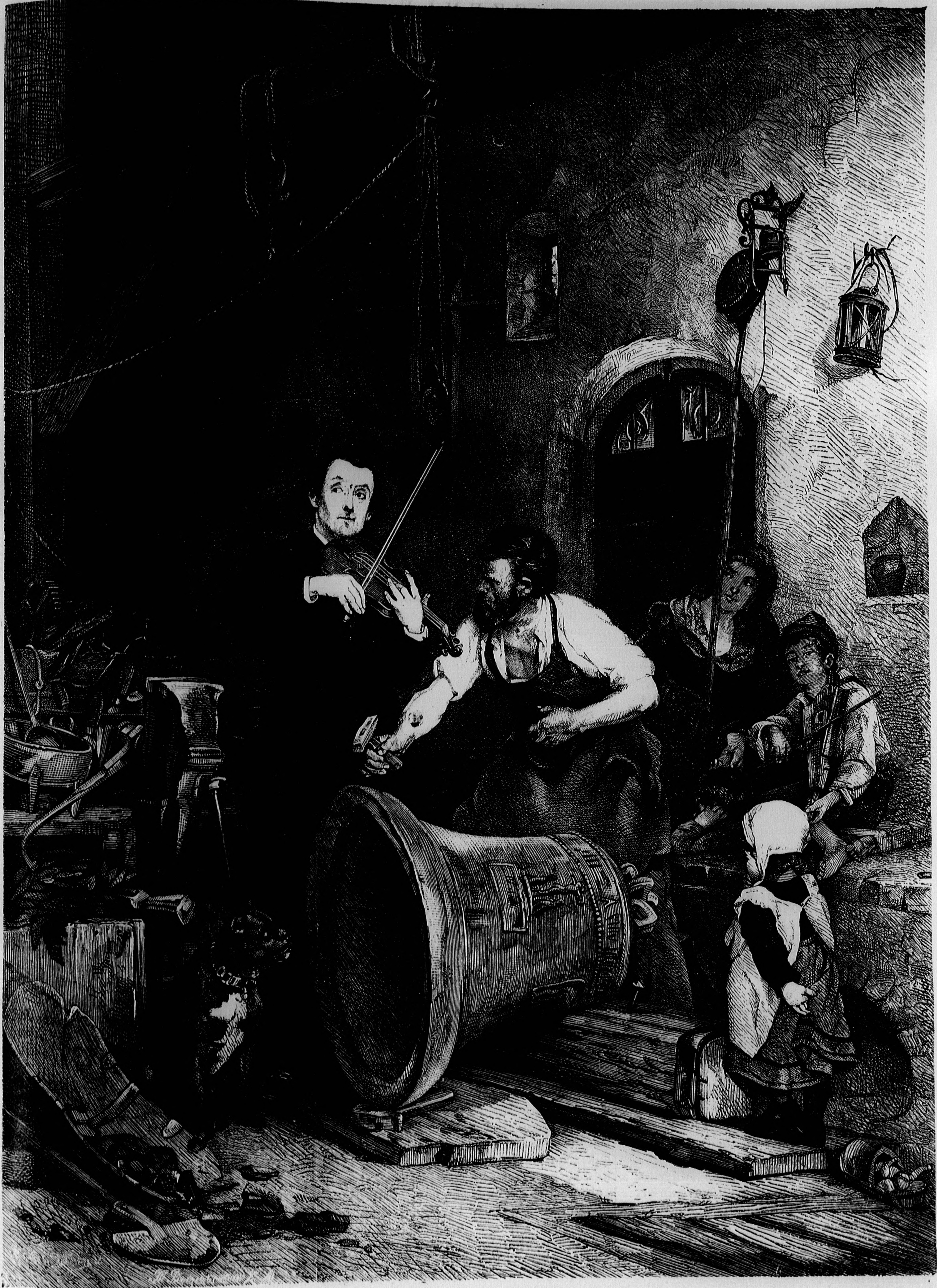
high life köréből, hogy a jelen áramlat odairányul, hogy a társadalmat ifju leányoknak, éretlen kamaszoknak s fiatal asszonyoknak szolgáltatassa ki. Még garde-des-dames-oknak is szivesebben választanak egy oly nemrég házasság nőt, a kivel még kevéssel előbb barátnői viszonyban állottak, semmint a mamákat s európai divatu éltes matrónákat. A míg az ó világban csaknem példatlan eset, hogy egy fiatal leány öregebbek kísérete nélkül jelenjék meg bálban, Amerikában ez már a tulélt álláspontokhoz tartozik. Gyakran csak pro forma választanak egy garde-des-dames ot, sőt még sok esetben a komorna kíséretével is megelégednek, és pedig nem csupán magánmulatságok alkalmával, hanem nyilvános kaszinói- és jótékony-bálok is. Az ember azt hinné, hogy legtöbb esetben a teljes szalonias nevelésű ifjak szégyenlik szüleiket, kik jobbadán amolyan „selfmade-men“-ek, a kik saját erejükből küzdötték fel magukat a szegénységből s nem is igen tudnak a csiszolt parketteken mozogni”.

Maga a sajtó a lelegeplezetlenebb nyilvánossággal tárgyalja a társas összejeve-teleket. Leírják a bálók látogatóinak nemcsak neveit, de ruháit, gyémántjait is, azokat fesztelen módon becsülgetik s nem feledik ki számot adni az asztal és buffet kiállításáról sem. Egy-egy pénzkirály minden estélye valódi nyilvános esemény és sokszor még arra sincs szükség, hogy az alkalmatlan reporterek tolatodjanak be a new-yorki patricziátus házi szentélyébe, ők maguk küldenek a saját maguk által rendezett ünnepélyekről terjedelmes tudósításokat a lapoknak, mellékelve a vendégek névsorát, a legkiválóbb öltözékek és a terem díszítésének pontos és hű leírásával.

Nem fog ártani egy pár példa a mondottak illusztrálására. Ime, hogy hangzanak a hírlapi tudósítások egy-egy ilyen estélyi ünnepélyről. „Az estély, írja egyik amerikai lap, melyet Robbins Asher Henry asszony unokahugának, Bend Izabella kisasszonynak bemutatása céljából a mult pénteken adott, a tél legragyogóbb és legelegánsabb mulatságai sorában foglal helyet. Különösen a házi asszony érdeme ez, ki lekötelező szivességgel fogadta vendégeit. Bend kisasszony egyike ez év legbájosabb debutánsainak s felette ügyes tánczosnő, mely tulajdonság különben a Bend-családban öröklődőnek látszik. Bend György ur éveken keresztül a legkedveltebb és legismertebb cotillon-rendező volt, stb.”

Egy más báli tudósítás, mely a Delmonico helyiségében rendezett tánczvizalomról szól, az ékszereket tárgyalja, szeretetreméltó indiskrécióval, így írván: „Legszebb ékszeri voltak Stevens Parace asszonynak, melyek előnyösen váltak ki fekete bársony és fekete csipkés ruhájáról. Vanderbiés asszony gyémántjai és rubinjai pompásan illettek rózsaszín brocat-ruhájához, a gazdag fehér csipke díszítésekkel. Drouyton Koleman asszony elragadóan nézett ki fehér atlasz és túll ruhájában s szeretetreméltóságával és előzékenységével sok szívet hódított meg.” És így tovább, ugyanezen hangon és ugyanily stílusban.

A fentebb említett Delmonico New-York legdivatosabb, legfényesebb és legelegánsabb táncz- és ebédhelyisége; különböző fiókokkal bir a különböző városrészekben és Washingtonban is közvetit

megrendelt ebédeket. E helyiség az egész Egyesült Államokban ismeretes és sehol sincs párja. A Delmonico-család utolsó tagja, ki e nagyszerű helyiséget bírta, egy alig 40 éves férfi, megőrült és gondnokság alá helyeztetett. Egy nap azonban elszabadult s nyomtalanul eltűnt. Csak hosszas utánjárás után bukkantak rá egy vadonban, éhen veszve és megfagyva. A dúsgazdag ember rögeszméje az volt, hogy koldus, nincs mit egyék és nincs lakása s czéltalanul kóborgott koldulgatva, az az ember, a kinek asztala igazi lucullusi hirben állott. Minő metsző iróniája a sorsnak!

Tehát a Delmonico-helyiség tekinthető a new-yorki elegáns világ gyűlhelyének. Sok családnak nincs elegendő helyisége arra, hogy bálakat rendezzen vagy nagy társaságokat fogadjon és ha van is, nem akarja magát otthon zavartatni s napokig tartó rendetlenségekkel vesződni. Az ilyenek aztán a Delmonico-hoz hívják meg vendégeiket, a minék az az előnye is megvan, hogy mindenki ugyanazt a zenét, me nut, kiszolgáltatót és diszítést kapja itt s minden összehasonlítás és féltékenykedés tárgyalanná válik. Mindez régebb nem így történt, egyszerűen tánczterem híjában takaróval fedték be a szőnyeget, hogy ne szenvedjenek a táncz által, a hosszú, keskeny drawing roomban, a lépcsőkön cselédek és szobalányok viháncoltak s míg az öregebbek érdeklődése a vacsoraasztal köré összpontosult, a fiatalság a konyhalépcsőn áradozott érzelmes tété-tétében. Mindenesetre volt némi előnye e patriarkális időtöltésmódnak is. Nem volt meg benne az a veszély, a mi ma, hogy ifju emberek könnyen elmulasztják magukat a papáknak és mamáknak bemutatni s azért sok báli ösmeretség fejlődik ki és érik meg a szülők háta megett.

New-York legfényesebb tánczmulatságai azok, melyeket egy „patriarkák“-nak nevezett urakból álló egyesület rendez s a mely egyesület már tizennégy év óta fennáll. Ezek a „society-ball“-ok mindig a Delmonico-helyiségekben tartatnak s a „dowager“, azaz az idősebb elem viszi bennük a szerepet, ellentétben a F. C. D. C. és a cotillonnal, mint az ifjabb „set“ kedvteléseivel. A társaság legtekintélyesebb és legelőbbkelő elemei találkoznak itt s a negyven éves „beau“ a saison debütansnőivel tánczol és cseveg. Ötven ily patriárka van, s egynek évi tagsági díja 125 dollár, a mivel szemben azt a jogot nyeri, hogy igényt tarthat az évenként rendeztetni szokott három bál mindenikén öt-öt meghívóra, melyek közül hármat urakhoz, kettőt pedig hölgyekhez intézhet. A meghívandók neveit egyszerűen közli a managerrel, a többi aztán ennek a dolga. A patriárka házas ember kell hogy legyen, s szilárd állással kell hogy bírjon a társadalomban. Nemrég hasonló egylet a nők közt is keletkezett, kik hasonlatosság kedvéért matriarkáknak nevezik magukat.

Rendkívül rajong a tánczoló Amerika a cotillonért, vagy az ugynevezett geoman-ért s a ki e tánczot ügyesen tudja rendezni, az hires emberré lesz, kinek nevét a legolvasottabb lapok is felkapják. A ki meg épen új tourt talál fel, az arszlánává lesz a szezonnak. Mindenféle csodálatosnál csodálatosabb kombinációkat teremtenek, melyek között legújabb az, hogy a nők és férfiak

közt egy vásznat feszítenek ki, hogy egy mást ne láthassák s azután ennek szélén nyújtják egymásnak ujjaikat s az egymásra bukkant párok együtt tánczolnak. Léteznek bizonyos cotillon dinnerek is, melyeken mindjárt az ebéd bevégezte után az ünnepezt tánczra kerekednek.

Részen az idegen szokások utánzása, részben túlhajtott eredetieskedés pótolja az amerikaiaknál a történelmi fejlődés hiányát az élet mulatságos oldalaiban és ujabban igen szokásossá lett téli ünnepeket rendezni nyáron s nyáriakat télen. Csaknem szabállyá kezd válni lassankint a vidéken tartózkodás télen át is, az év csekély részének kivételével, de ezeket is gyakori kirándulások szakítják meg falura vagy a hegyek közé. Épen úgy szeretnek téli lakodalmakat is falun rendezni, s ez az újítás bizonyos sport jellegével látszik birni.

A szokásban levő téli időtöltések közül hadd említsük fel a „coasting partie“-kat, midőn hosszú és keskeny szánakon szorosán egymáshoz simuló párok csuszálnak a havon. Továbbá kedveltek az ugynevezett „theatre partie“-k is; nem egyéb ez rendes színházba menésnél, melyet azonban Delnél (Delmonico amerikaián rövidített neve) ebéd előz meg és vacsora követ, a végén természetesen az elmaradhatlan cotillonnal fűszerezve. A színházban minden nőnek megvan a maga „particules mero“-ja, a ki a legdrámaibb jelenetek alatt fesztelenül mond hölgye fülébe gyöngéd dolgokat, a figyelő közönség nagy bosszuságára. Kevésbé zavaró szerencsére az ily viselkedés a „circus partie“-kon. Még nagy elterjedésnek örvendenek a *fortune telling* vagy jövendőmondó, meg a *palmistry* vagy kézjósó partiek is.

Bőjt idején a mulatókedv megcsappan kissé, de csak azért, hogy később újra, annál nagyobb erővel törjön ki. Buzgón járják a templomokat, hol a főbb családoknak külön fizetett helyeik vannak, melyekről érdeklődéssel hallgatják a lelkésznek nem egyszer nagyon is világias színezetű előadását. Közbe lopva kaczerkódnak, udvarolnak, légyottokat adnak. Még tánczolnak is keveset itt-ott titokban, de a divat már inkább az irodalmi felolvasások pártjára áll, hol azonban szintén teljes estélyi öltözetekben jelennek meg. Napirenden vannak még a lovagló-, korcsolya-, tekéző és lawn-tennis klubok is, továbbá bizonyos varró-kränzchen-ek („sewing-classes“) melyekben a szegények és szűkölködők számára dolgoznak. Egy szóval, európai lábna és gyomornak nem kis dolgot adna egy amerikai szeszon minden kedvteléseit kimeríteni.

Csak néhány napra köszönt be a tavasz, s ezután rögtön a legforróbb nyár nehéz kedik a metropolisra ólomszárnyaival. Mindenki falura tódul, a hegyek és erdők közé s a tengerpartra. A gazdag magánzók brit vendégeikkel, kiknek hű majmólók, Newportba, az államférfiak és politikusok, zenészek és sportemberek Saratogába; színészek és színésznők, vasutkirályok és bürziánerek Long-Pranchbe; írók, képharisnyások, festők és tanárok Mount-Desertbe, a Shoal-szigetekre, és az Addiondakra. Utóbbi hely a mellbetegeknek és tüdővészesekeknek is rendes tüdőhelye; de mindennél különböző csoportok alakulnak kirándulásokra (Camping out) s mindenütt lát-

hatni merész newyorki nőket vadászfegyverrel és táskával kószálni szerte.

Newportban azonban civilizáltabban, hogy úgy mondjuk — blazirtabban élnek. Az itteni társaság különböző „set“-ekre oszlik, melyek közé tartoznak az „aneint and honorable“-ok, a „rich and powerfull“-ok, a „free and caty“-k, továbbá egy irodalmi, vallási, művészi, és egy „go as you please“ stb. A művelt európai csak mosolyog e különféle kottériákon a demokrácia házában. Most rókatizések, majd reggeli cotillonok, vagy „barn westmyn“ állanak a programmon, mely utóbbi abból áll, hogy tágas csűröket mezei virágokkal felcziczomáznak, tarka lámpákkal kivilágítják s az urak hajporosan és fantaisie-kosztümökben jelennek meg. Rendesen kivilágos-virradtig foly a táncz, ha csak meg nem szakítja egy-egy *straw-vide*, mely alkalommal szalmával kitömött kocsikban foglalnak helyet a párok ép oly tömötten mint a „coasting party“-knél, s gyerekes kedvteléssel harsogtatják pléh-trombitáikat. A nők szívesen velocipedeznek is, két és három kerekű velocipedeken, mivel hallották, hogy e sportnemben az angol hercegnők nagy mesterek, s nekik azokat okvetlen utánozniok kell.

Az amerikai társadalom megítélésénél nem szabad feledni, hogy az egy hirtelen meggazdagodott egyének társadalma, kiknél az élvezet eszközei megelőzték az élvezet művészetét. Olyan, mint a fölcseperegett bakfis, ki a világba bevezetettve, mindent egyszerre szeretne fölfalni, semmi sem elég neki, nem bir mértéket tartani s halálra tánczolná magát, ha a mama vigyázó szemei nem őrködnének felette.

Vasárnapi munkaszünet.

A polgárosodott világ több országában agitálnak az iránt, hogy vasárnap munkaszünet tartassék. Magunk részéről a legmelegebben csatlakozunk e mozgalomhoz; mert szükségesnek tartjuk azt épen ugy vallási, mint közgazdasági szempontból is.

Nem is olyan régen volt, a midőn a vasárnapi szünetet a civilizált világ minden keresztény állama megtartotta, és csakis a gőz és villany korszaka óta nem érünk rá az oltáron áldozatot hozni. E korszak óta az emberiség lázas sietséggel dolgozik és a kifejlődött óriási versenynek torzszülöttje, hogy korunk a vasárnapi szünetet eltörölte. A megélhetés nehezebb s így sokak ama hitben vannak, hogy a vasárnapi szünet által évenként 52 munkanap vesz el; a mi szerintük hátrányos a munkásra, munkaadóra és a fogyasztóra.

E felfogásban azonban óriási tévedés rejlik. Hogy miért, azt kimutatjuk. Mielőtt azonban a kérdés gazdasági oldalát vizsgálónk, hangsúlyoznunk kell, hogy első sorban vallási szempontból tartjuk ezt szükségesnek; mert a munkásnak, a ki napról napra, éveken át dolgozik, gyakran éveken át ugyanazt a munkát végezi, anélkül, hogy sorza javításához kilátás volna, a válásra, az istenben való hitre ép oly szüksége van, mint a mindennapi kenyérre. Ha ma megöljük benne a vallásos érzületet, holnap szociáldemokrata lesz. És mert nincs hite, mindig hajlandó lesz felforgatni a társadalmi rendet. Nehéz viszonyok kö-

MARGIT DE MÄTER DOLOROSA ELÖTT.

zött meg fog szünni remélni. Hogy pedig ezt kikérüljük, szükséges a vasárnap megünneplése, a mi által alkalmat adunk neki, hogy akkor, mikor az élet mindennapi zokatolása kifárasztotta a földi munkában, vasárnap az ég urának áldozzon.

Egyik évezredekén át megőrzött hagyomány a klasszikus ó-világnak a mondás, hogy: «a mivelt nép nappal iskolában, este színházban, vasárnap pedig templomban van». Ennek megtartása pedig ma ép oly kívánatos, mint a mily helyes volt az akkor.

De ha a dolognak közgazdasági oldalát vizsgáljuk, a vasárnapi munkaszünet mellett annyi érv hozható fel, hogy azok halomra döntenek az ellenvélemény minden állítását.

Azt hozzák fel első sorban, hogy a szünet által 52 munkanap vész el, a mi látszólag igaz; de nem igaz tényleg; mert egészen más erővel és más kedvvel dolgozik egy kipihent munkás, mint egy olyan, kinek soha sincs ideje a pihenésre. Munka és munka között nagy különbség van. Egy szabad ember egy nap alatt végezi el ugyanazt a munkát, melyet egy rabszolga két napon át képes csak teljesíteni. És nem csak hogy valószínű, de sőt bizonyosnak látszik, hogy az a munkás, a ki minden évben 52 napon pihen, dolgozik annyit 313 nap alatt, mint a nem pihenő 365 nap alatt. Mert míg az egyik örökké fáradt, örökké ugyanazzal az egyhangúsággal dolgozik, addig a másik minden héten új erővel, több életkedvvel lát a dologhoz, s így munkája sokkal szaporább és eredményesebb mint azé, a ki egy örökké mozgó géphez hasonlít; de a ki gyakran csak gépileg is dolgozik. A munkásra tehát előnyös a vasárnapi szünet; de nem veszít mellette a munkaadó sem; mert a fennebbiek alapján kiviláglik, hogyha munkása 52 nappal kevesebbet is dolgozik, azért az év végén ugyanazt a munka-mennyiséget kapja, melyet ellenfele; a ki pihenés nélkül dolgoztat.

Hogy pedig ez így van, arra a legszembeesőbb példát szolgáltatja Anglia és Amerika, a hol a vasárnapot annyira szentnek tartják, hogy az angol kereskedő még csak levelét se bontja fel vasárnap; mert ezzel vallásos érzületét és ünnepeit látna megsértve.

Már pedig Anglia hatalmas, gazdag, az első iparúzó és kereskedő népe a földnek. El lehet mondani, hogy a legnagyobb mértékben önző és daczára ennek, szentnek tartja a vasárnapot. Anglia számító, hanem azért csak tessék, kísérelje meg valaki a vasárnap megünneplését mellőzni!

Ha tehát Anglia vasárnapi munkaszünet mellett elsőrendű nagyhatalommá, kereskedő és iparállammá tudta magát felküzdeni, mi áll utjában annak, hogy a vasárnapot mi is megünnepeljük!

Kétségkívül, hogy ha az ily irányu agitáció erősebben meg fog indulni, lesznek ennek ellenfelei is. Ezek azonban magánérdekeiket helyezik a nemzeti közérdek elé.

De a vallási, közegészségi és a közgazdasági szempontok mind azt kívánják, hogy a vasárnapot megünnepeljük, és itt az ideje, hogy annak megtartását mielőbb törvény által biztosítsuk.

Gr. Zichy Imre.

Schopenhauer a zsidókról.

A XIX. század legnagyobb gondolkodóját, Schopenhauer Arthurt, a kinek szelme annyi dologra terjedt ki, hogy külön Schopenhauer-lexikont lehetett kiadni, természetesen a zsidó kérdés se hagyhatta érintetlenül. De legkevésbé se mondható zsidó barátnak s talán ezért akarják némelyek a világgal mai napig elhitetni, hogy a frankfurti böles csak dilettánsfilozóf. Tőle ered az a híres és a zsidókat oly kitűnően jellemző röpszó: A zsidók hazája a többi zsidó. (Das Vaterland der Juden sind die übrigen Juden.) Jellemző, mennyire megegyezik Schopenhauer felfogása a mai antiszemita józan részének a nézeteivel, csak hogy a mit ez utóbbiak homályosan sejtenek, a pesszimizmus böleselője világosan indokolta, kifejtette és megmagyarázta. Lássuk tehát Schopenhauer érvelésének főbb pontjait.

A zsidóságot mindenekelőtt azért nem szereti, mert a zsidóság alapjellemze realizmus és optimizmus, mint két rokon fogalom, melyek a tulajdonképeni teizmus föltételei, minthogy ez az anyagi világot abszolút reálisnak és az életet kellemes ajándéknak vallja. Ezzel a zsidóság ellentétben áll a brámanizmus- és buddaizmus-sal, melyeknek alapjellemze idealizmus és pesszimizmus, minthogy a világnak csak álomszerű létezését tulajdonítanak és az életet vétkeink következtül tekintik. Ellentétben áll a zsidóvallás (az ó-szövetség) a kereszténységgel (új szövetség) is, mint a hogy az optimista Mózes ellenlábasa a pesszimista Jézusnak. A zendaveszta-tanban, melyből a zsidóvallás keletkezett, a pesszimista elemet még Ahriman képviseli, a kinek a zsidóságban már csak alárendelt szerepe van, mint sátánnak. A zsidóság Ahrimant optimisztikus alapítévédeként kijavítására használja, t. i. a bünbeesésre, mely ama vallásba is behozza a pesszimizmus elemet s annak még leghelyesebb alapgondolata.

Monoteizmus és zsidóság kölcsönös fogalmak. A zsidóság, mely eredetileg az egyetlen tisztán monoteisztikus vallás, nélkülözi a halhatatlanság tanát, tehát a halál utáni visszafizetést is, hanem csak időleges büntetésekkel és jutalmakkal bír, mi által minden más vallástól különbözik, habár nem előnyére. A tulajdonképeni zsidóhit az összes vallások közt a legnyersebb, mert az egyetlen, melyben a halhatatlansági tan nyomára sem akadni és Schopenhauer ama nézetének ad kifejezést, hogy a megvetés, melyben a zsidók a velük egy időben élt összes népeknél állottak, hihetőleg hitvány vallásukon alapult, azon a képtelen teizmuson, mely oda lyukad ki, hogy az Ur, a ki a világot teremtette, féltékeny minden más istenre.

A frankfurti böles éppen azért nagy szerencsétlenségnek mondja, hogy az a nép, a melynek kultúrája a mienkét megvetette, nem az indok vagy görögök, még csak nem is a rómaiak, hanem a zsidók voltak, egy jelentéktelen, elkülönített, makacs, hierarkikus a keleti és nyugati egykoru nemzetek által megvetett zugnép.

A zsidók emancipációja ellen erélyesen kikel Schopenhauer, azt mondván, hogy a zsidó nép, melynek perszonifikációja Ahazvér, hontalansága daczára példátlan szívós-

sággal ragaszkodik nemzetéhez s nagyon szeretne megint országához jutni. Egyelőre parazita módon más népen nyakán él; de azért élénk hazafiságot érez saját nemzete iránt s ezt a legbensőbb összetartás által nyilvánítja. Ebből kitűnik, mily képtelenség, ha a zsidóknak részt engednek bármely állam kormányzatában. A zsidók emancipációját tehát nem szabad annyira kiterjeszteni, hogy állami jogokat nyerjenek keresztény államokban; mert csak ekkor lesznek con amore igazi zsidók. Hogy más emberekkel egyenlő polgári jogokat élvezzenek, az igazságosság követeli, de hogy részt vegyenek az állam kormányzatban: képtelenség; mert a zsidók továbbra is idegen keleti nép maradnak s azért letelepült idegeneknek tekintendők.

A zsidók és keresztények közti házaságot azonban megengedhetőnek véli Schopenhauer; mert csak így hiszi elérhetőnek, hogy a zsidók lassankint eltűnjenek a föld színéről és hogy a zsidók ismeretes hibái, melyek közt a legkirívóbb csodás hiánya mindannak, a mit a verecundia szó fejez ki, a keresztény vallás hatása alatt megszűnjenek. Ajánlja a zsidóknak, hogy keresztelkedjenek ki mentül tömegesebben.

Látjuk tehát, hogy a józan és reális antiszemitizmus programját már Schopenhauer felállította három pontban, melyek fölölelik mindazt, a mit a zsidók ellen azóta felhoztak. E három pont a következő:

1. A zsidó vallás rossz vallás, elavult vallás, nem Európába, a mai civilizált, humánus keresztény-korba való, tehát módot kell kitalálni, hogy ez a vallás eltűnjék a föld színéről.

2. A zsidó nem lehet jó hazafi, mert a világ minden részének zsidai összetartanak és saját fajbeliekhez szítanak. Épen azért, a míg Jehova és vallása létezik, a zsidókat nem lehet annyira emancipálni, hogy az állam kormányzatában is résztvehessenek.

3. A zsidó-kérdést csak úgy lehet megoldani, ha a zsidók tömegesen elhagyják vallásukat és kikeresztelkedve, keresztényekkel házasodnak össze. Csak ily módon tűnhet el Mózes barbár, nyers és bosszúálló vallása; csak ily módon veszhetnek ki a zsidók általános ismert hibái, melyeknek egy részét, igaz, a sok százados elnyomatás és megvetés fejlesztette és növelte naggyá.

Ime Schopenhauer a legjózanabb, legracionálisabb, legöntudatosabb, egyszersmind mérsékelt antiszemita, a ki tulajdonképen semmi mást nem követel a zsidóktól, csak hogy keresztelkedjenek ki; mert e harmadik pont teljesítésével elesik a két előbbi pont: megszűnik a zsidó vallás, melyet a vallások legnyomorultabbjának mond és a zsidó részesülni fog mindama társadalmi és állami jogokban, melyekben, a míg zsidó, ezért nem tanácsos őt részesíteni, mert nem lehet jó hazafi. Akkor majd senki se fogja mondhatni, hogy a zsidók hazája a többi zsidó; mert nem lesznek a világ minden részében elszórt Ahazvérek, a kik ösztönszerű szívóssággal összetartanak, azzal a kába hittel, hogy valamikor még egy új Izraelt alapítanak és felépítik Salamon templomát. Tehát nem a zsidók kikergése, mert ez bajosan vihető keresztül, hanem általános kikeresztelkedése a józan antiszemitizmus főpontja és jelszava. Zsidók,

London D.

keresztelkedjete ki és az antiszemitizmus megszűnik magától. Ha őseink Szt. István alatt le tudtak mondani pogány vallásukról; miért ne mondhatnának le a zsidók Mózes elavult, Jézus által tökéletesen reformált és Európában immár tarthatatlan vallásáról!

SZÉPIRODALOM.

Zsidók, keresztelkedjete ki!

Ahazvér, az örök bolyongó
Sohajt minden gheztó előtt:
Hát meddig lesz még rajtam átok!
Mikor lelek már pihenőt.
És titkos szózat zúg a légben:
Mindaddig nem fogsz megpihenni,
Mig egy gheztónak lesz lakója...
Zsidók, keresztelkedjete ki!

Más isteniünk van, más világunk!
Mi meg nem értjük Jehovát,
A régi istenek kivésztek;
Mit kísértésen csak ő tovább!
Villámszóró Zeusz sem él már;
Allát is látom útra kelni
Európából Ázsiába...
Zsidók, keresztelkedjete ki!

A haragos Jehova meghalt;
Most szerető, jó isten él,
Lehet-e Isten bosszuálló?
Kívánhat-e szemet-szemér?
Tilthatja-e a nem zsidóval
Jót tenni, véle lakni, enni?...
Mondhatja-e: Gyűlöljed, öld meg!...
Zsidók, keresztelkedjete ki!

Ezer nyolczszáz és nyolczvan éve,
Hogy Ahazvér, szegény bolond,
Elátkozottan, kitaszítva
Ezen a földtekén bolyong.
Szánjátok őt meg: mert ha többé
Jehovát egy zsidó se zengi:
Ahazvér is meg fog pihenni...
Zsidók, keresztelkedjete ki!
Reviczky Gyula.

Furcsa

— Rajz. —

— Itthon van a báróné?
— Igenis itthon van, de
— Merre van a szobája?
— Erre kérem, de most nem lehet hozzája bemenni, mert éppen toilettet csinál.
— Ej! ne csacsogjon annyit!
— Én nem bánom, csak tessék, de
Egy fiatal ember volt, akit az öreg komornyik nem akart beereszteni urnője boudoirjába, határozott parancsa lévén, hogy senkit be ne bocsásson addig, míg öltözködik.

No de hagyjuk az öreg dunnyogni, mi meg jerünk az ifju után, ki minden kopogtatás nélkül lépett be Mikla báróné boudoirjába.

A báróné Mikla Dénesné, egy fiatal, 22 éves özvegy asszony; láttam a keresztlevelét, hát el lehet hinni. — Hires szépségéről, szellemességéről — kaczerőségéről. Nagyon sok udvarlója van, mindegyikkel kaczerkodik, különösen az ifju Boglár

gróffal, meghivja néha-néha udvarlóit, tea után jó éjt s szép álmokat kíván nekik s azután bevonul boudoirjába, amelyen állítólag három lakat van.

A mi szívét illeti, ezzel nem tud senki tisztába jönni. Minden udvarlója — kedves, szeretetreméltó, de egyikkel sem elég komoly, s a szerelemről s más egyéb eszményi dolgokról nem szabad neki beszélnie, mert akkor mindjárt ásitani kezd, s az annak a jele, hogy álmos, s akkor az udvarló kénytelen jó éjt kívánni.

Legszívesebben látja a kis gróft, de azért ezzel se foglalkozik komolyan, s ennek se szabad a szerelemről beszélnie. Mindössze csak annyival van több szabadsága a többi udvarlónál, hogy bármikor elfogadja s bármikor nála maradhat teára . . .

Azt beszélnek róla, hogy ifju korában csalódott, s csak daczból ment férjhez s azóta gyűlöli a férfiakat. — Azt mondják, hogy kihalt szívéből a szeretet, s nincs az a férfi, aki azt fel tudná ismét éleszteni.

De hát kérem, ezt mind csak mondják, én nem hiszem el, ne higgyék el önök se, mert én nagyon jól ismerem az én bárónémat, sokszor vagyok nála — persze ő nem lát engem — s mikor magánosan van, nem egyszer hallom őt ábrándozni.

— Mily unalmas így az élet — mily türes a szívem! Kell valakit keresnem, akit szeressek! Oh de kit! Van vagy három tuczat udvarlóm, de az egyik unalmasabb mint a másik, s mily ostobák! Bah! S aztán szeretni? — Tudnak is ezek szeretni; nem állnék jót egyikért sem, egy hétre sem — Még Berti ér legtöbbet, csinos ficzkó, tud okosan csevegni, szemében van tüszszenedély . . . De gyanakszom, hogy az nem igazi, ő csak tettet, mintha szeretne! . . . Lehet is, hogy szeret, de miért? Mert szép, kaczer . . . s mindenk fölötte gazdag vagyok! Bah, mily unalmasok manapság az emberek, oly férfi kellene nekem, aki igazi férfi, a ki szeretne szenvedélyesen . . . csak azért . . . mert szeret . . . aki nem tekintené gazdagságomat, szépségemet, hanem egyedül szívemet! Azt hiszik rólam, hogy nem tudok szeretni! Oh, pedig tudok nagyon, forrón, szenvedélyesen; büszkeségem daczára rabja tudnék lenni egy férfinak!

A bárónéról elég lesz ennyi.

Most még csak pár szót az ifjuról, a ki bement!

Igen csinos ficzkó s körülbelül 25—26 éves. — Szép magas termet, férfias arc, magas nyit homlok, szemében erő és tűz; s ha szem valóban a lélek tükre, ugye szép testben szép lélek is lakik. — A bárónénak távoli rokona, névleg: báró Tazlár Ákos. — Gyermekkora óta falun lakott szüleinél, nem igen szerette a társaságot s különösen a nőket. — De azért világért se nőgyűlölő. Sőt ellenkezőleg tiszteli s szereti a nőket, de fél tőlük. — Folyton falun, szabadon tartózkodva, a természet reá nagy befolyást gyakorolt. Valósággal a természet gyermeke volt, afféle vad virág, amely szép, — de nincs illata.

De most már menjünk be; a báróné bizonyára elkészült már annyira, hogy elfogadhat minket is. — Bemehetünk bátran.

No éppen jókor jövünk! A báróné már teljesen kész, csak egy pár rakoncátlan

hajszaat kell még az utból eltávolítani. — Gyönyörű termet, plasztikus idomok, arca halvány, csak ajkai pirosak, az ember azt hinné, festve van. — Pedig nincs festve. — Haja szőke — szemei feketék — s mily beszédek. — A ki jól tud a szemekből olvasni, — nem nehéz mesterség — az rögtön láthatja, hogy azaz asszony csupa érzelem, csupa szenvedély! — Öltözéke igen izléses: halvány kék ruha csipkével fedve, mélyen kivágott derék, köröskörül csipke-fodrokkal. — Kezei aprók s finomak, s ha szive is csak akkora mint az ökle, könnyen megérthetjük, miért nem fér oda több . . . csak egy!

Ott ül Ákos is egy hinta-székekben; ugy látszik nem valami nagyon érdekli őt az asszony, mert el van merülve az arczképek nézésébe.

Még egy pillantás a tükörbe s minden kész.

— Csakhogy már kész vagy — szolt Ákos.

— Azt hiszem, elég hamar volt — felelt a báróné s leült Ákossal szembe egy másik hintaszékre. — Szép volt, hogy eljöttél, már nagyon régen nem láttalak.

— Megvallom kedvesem az igazat — szolt Ákos egykedvűen, nem saját akaratomból kerestelek fel.

— No, ezt kár volt megmondanod! De hát ki parancsolt téged ide?

— Tudod jól, hogy nem igen szeretem a társaságot, nagyon egyszerű gyerek vagyok, s mindenkfelett ügyetlen, különösen a lányokkal meg az asszonyokkal szemben, s azért ahol csak lehet, kerülöm őket. — Azt is tudod, hogy egyetlen fiu vagyok, szép név s nagy vagyon birtokosa s ha meghalnék, hát azokra a kedves rokonokra szállna az összes vagyonom, akiket, tudod, hogy mennyire szeretek; s ezen felül kihalna a Tazlár család!

— Hisz ezen könnyen lehet segíteni!

— Igen, meg kellene házasodnom. Atyám is óhajtja ezt, s nem tagadom, én sem irtódom attól; ott falun persze nem igen lehet megházasodni, mert ott csupa libácska van, itt Pesten pedig nem vagyok ismerős, aztán meg nem tudok udvarolni, pedig ez nagy baj!

— Bizony ez nagy baj!

— Sokáig tanakodtunk édes atyámmal, hogy mit tegyek, míg végre arra a gondolatra jutottunk, hogy legokosabb lesz, ha följövök hozzád, megkérlek szépen, hogy vezess be a nagyvilágon s taníts meg udvarolni. — Te ismerős vagy a nagyvilágban, okos, szellemes, ügyes asszony vagy, neked ez könnyen fog menni. Nos hát elfogadod-e?

— A mi az elsőt illeti, hogy vezesselek be a nagy világba, azt igen szívesen, de hogy megtanítsalak udvarolni, az nehéz feladat, — azt nem is igen lehet tanítani, arra nem merek vállalkozni.

— S miért nem? Majd rajtad fogok próbákat tenni s ha valamit rosszul teszek, te szépen helyreigazítsz; ugy majd csak beletanulok valahogy. — Mert ne hidd ám, hogy én olyan ostoba vagyok, mint ahogy talán kinézek, s azért mert nem forgolódom társaságban, hát nem tudok okosan beszélni, nem tudok szeretetreméltó s kedves lenni, s mert nem szerettem soha, hát nem is tudok! Hohó! Szívem, az van nekem is, és szeretni . . . azt nagyon tudok!

— Ez mindenesetre a fődolog!

Igy nem bánom, szívesen beleegyezem, s ha akarod mindjárt meg is kezdhethetjük. De nehogy valaki zavarjon, majd behívatom az öreg komornyikomat, s megmondom, hogy senkinek se vagyok idehaza.

A báróné csengetett s a komornyik bejött.

— Ha akárki jönne is — szólt hozzá a báróné, — mondja, hogy nem vagyok idehaza.

Az öreg komornyik megcsóválta a fejét, gyanus szemekkel méregette majd a bárónét, majd meg Ákost, de nem szólt semmit, csak mikor kiment mormogta, hogy:

— Furcsa, — . . furcsa . . . nagyon furcsa!

— No, Ákos már most kezd el, tégy úgy, mintha régi ismerősök volnának, kopogtass szépen s jér be.

Ákos felkelt, az ajtóhoz ment s kopogtatott.

— Szabad! — Ah, ön az Béla! Szép, hogy meglátogatott, szólt a báróné.

Ákos meghajtotta magát, megfogta az odanyujtott kis kacsót s egy csókot nyomott arra.

— Foglaljon helyet!

— Köszönöm szépen, ha megengedi, hát ide ülök az ön közelébe. Rég nem láttam már, hogy érzi magát?

— Sokat unatkozom!

— Unatkozik, majdnem hihetetlen. Egy szép asszonynak ne volnának udvarlói, kik mulattassák?

— Udvarlóm az igaz van elég, de hogy mulattatnak-e az már más kérdés!

— No de van bizonyára köztük egy, aki legalább érdekli s aki nem untatja.

— Higyje el, hogy nincs egy se!

— Az baj, mert ha találna valakit, aki iránt érdeklődnek, akit szeretni tudna, higye el, nem unatkoznék soha!

— Honnan tudja ön azt . . . vagy talán szerelmes . . .

— Lehet, még magam se tudom!

— Hogyan? Nincs tisztába érzelmeivel? Akkor, higye el, nem is szerelem az!

— S miért nem?

— Mert a szerelmet nem lehet semmi más érzellemmel összetéveszteni, s a szerelem nem fejlődik más érzelmeiből. Hisz szerethetünk valakit a nélkül, hogy tisztelnők vagy becsülnők őt. Amornak be van a szeme kötve s ha le is oldjuk szeméről a köteléket, ez mit sem használ, mert Amorkak is! Mert a ki valakit szépségéért, jószágáért, gazdagságáért vagy más egyéb jó tulajdonságáért szeret, az nem igazi szerelem; az az igazi szerelem, mikor szeretünk valakit azért: mert szeretjük!

Csak hogy ez nem minden léleknek és szívnek tulajdona. — Megengedem, hogy vannak, a kik szeretnek a nélkül, hogy tudnák miért, de hogy ez általános szabály legyen, azt kétkem. Hogy valakit megszeressünk, ahoz kell, hogy az leküssön, érdekeljen bennünket, mert e nélkül szerelem nem fejlődhetik.

— Ön, úgy látom, még nem szeretett soha. A szerelem észrevétlenül támad az ember szívében, ahoz nem szükséges, hogy valaki leküssön, érdekeljen bennünket. Majd ha egyszer talál egy nőt, a kit megszeret meg fogja látni, hogy igazam volt.

— Oh, bár találnék! Higyje el, hogy érzem annak hiányát nagyon. Pedig én tudnék szeretni, igazán. El tudom képzelni, mily boldogság lehet valakit szeretni tisztán, önzetlenül, élni valakiért, ki egész boldogságunk, egész világunk, tünni, szenvedni a poklot, a menyorszáért.

— Hát miért nem keres magának valakit. Hisz annyi szép leányt ösmerek, ne volna köztük egy se, ki megfeleljen ideáljának? Vagy tán angyalt keres?

— Oh nem!

— Hát milyen legyen?

— Jó, leirom önnek, milyen legyen a nő, a kit szeretni tudnék!

Ákos megfogta gyöngéden a báróné kezét, közelebb hajolt hozzá s folytatá:

— Külsőre legyen olyan, mint ön! Magas termet, — szép nemes vonások, — eper ajkak, melyekről oly édes lehet a csók — tizes fekete szemek, melyekből olvasni lehessen, hogy: szeret! . . . Lelke legyen nemes és tiszta — épen olyan, mint az öné . . . legyen okos, szellemes . . . szíve csupa jóság és szeretet, mint az öné . . . s mindenekelőtt szeressen engem . . . épen úgy . . .

Ákos mindinkább fokozódott hévvel mondta e szavakat, a báróné kis kacsóját mindig jobban és jobban szorongatta, mindinkább közelebb hajolt hozzá, úgy hogy a báróné forró lehelletét érezte, ajkán volt már a vallomás, de az az ostoba komornyik elrontott mindent. Épen az utolsó szavaknál jött bejelenteni, hogy miszerint a ki gróf óhajtja tiszteletét tenni.

— Mondja a grófnak, hogy nem vagyok idehaza.

— No de talán elég is volt már a játékból — úgy látom, téged nem igen szükséges tanítani, te elég jól érted a dolgot!

— Jól mondod, hogy játék, — tűzzel játsztam s megégettem magam!

A báróné megértette a czélzást, de nem felelt!

— Mariska! — szólt Ákos, megfogva a báróné kezét — ugy-e te megértettél? Jól mondtad, hogy a szerelem észrevétlenül támad az ember szívében. Látom, hogy igazad van! Szeretlek . . . magam se tudom miért, csak érzem, hogy szeretlek nagyon s boldog vagyok! Oh szólj, tudná-e te is szeretni?

. . . S az a szamar komornyik megint majd elrontott mindent. De már késő volt, a csók elesattant, az öreg komornyik hirtelen visszaugrott, becsapta maga után az ajtót s csak a fejét csóválta.

— Furcsa . . . furcsa . . . nagyon furcsa.

Festetich Géza gróf.

Hogy lehet meggazdagodni?

— Elbeszélés. —

Irta: *Balázs Sándor.*

Hogy lehet az embernek meggazdagodni?

Ez egy olyan érdekes kérdés, hogy a ki erre kielégítő, s mindenek felett általános s minden ember által használható eszközöt talál ki, az bátran szabadalmat kérhet találmányára, — mert legalább ő maga ökvetlenül meg fog fog belőle gazdagodni!

E kérdéssel, mióta a vagyon értékét ismerik az emberek, nagyon sokan foglal-

koznak, s nagyon sok rendszert és elméletet találtak ki.

S az a csodálatos, hogy e rendszerek mindegyike egyaránt jó, vagy egyaránt rossz, már a szerint, hogy ki az, a ki e rendszert alkalmazni és követni akarja.

Némely emberre nézve minden ut jó, mind n elmélet czélhoz vezet, másra egy sem elég jó.

Mert valami még kell a legjobb elmélethez is. Azaz hogy két valami. Egyik az ügyesség és képesség a rendszer gyakorlati kivitelére. A másik egy mosoly. Egy istenasszony mosolya. A szerencse istenasszonyaé.

De mint egyetlen asszonynak, úgy ennek az istenasszonynak mosolya se megszerezhetetlen. Ennek is van ára. És pedig olyan ára, melyet mindenki megfizethet, mert nem készpénzfizetésről van szó.

Csak olyan árról, a melyet a legszegényebb is megfizethet, ha erős akarata van.

Ez az ár a bátorság, a koczkáztatás mérészsége, a kitartás és a furfang. Ennek jutalmául a szerencse istenasszonya mindig mosolyog egyet, s ez a mosoly mindig egy egész vagyont ér.

Ezt az unalmas akadémiai értekezést vagy elmesztatást két fiatal ember tartotta egymásnak, egy olyan pillanatban, midőn a fiatal emberek mindenféle, képtelennél képtelenebb tárgyakról is képesek filozófiai értekezésekbe bocsátkozni, akkor tudni illik, a mikor üres a tárcza, hiányzik a társadalom főidege — a pénz.

— Nem megy, Tódor, — mondá az egyik, egy oly szép szőke fiatal ember, a ki bizony már csak azért is megérdemelné, hogy a tárczája soha se legyen üres — sehogy se megy. A tanácsos ur épen olyan, mint a fulusi kocsmák feliratai: „Ma pénzért, holnap ingyen!”

Mindig csak a holnappal biztat. Klára apja pedig kereken kijelentette, hogy a mig ki nem neveznek, ne mutassam magamat előtte. Háziasszonyom megkért, hogy jövő hó elsejére lássak más lakás után, Frigyes ur pedig, a fizető pinczér, oly hálátlan és szórakozott, hogy egészen megfélekedett róla, hogy valaha tanuló társak voltunk s kijelentette, hogy levestől a főzelékig hajlandó ugyan még egy ideig menni, de azon túl egy lépést se tesz. Szabóm elárulta, hogy hasztalan visel körszakált, mert azért valódi kecske. Mindig csak a káposztáról beszél.

Egy szóval, kedves Tódorkám, itt az ideje, hogy revolvért vásároljak, vagy beálljak fotográfusnak a cziankali kedvéért! . . .

— Nem, Alfrédkám, — felelé a jó Tódor — ennek még nincs itt az ideje. S remélem, hogy soha sem is lesz az ideje. Ha ugyan hajlandó vagy ellenmondás nélkül és pontosan követni utasításaimat és úgy cselekszel, úgy beszélsz, úgy viseled magadat, mint ahogy számodra előírom. Ötletem támadt.

Alfréd gunyosan nevetni kezdett és azt mondta, hogy barátja olyan, mint a lutri-professzorok, a kik másoknak bizonyos ternókat árulnak, mig maguk hónapos szobában laknak és főzelékkel táplálkoznak. Vagy pedig az a bizonyos párisi finánczseni, a ki az adósok börtönébe zárva dolgozott ki tervezetet arra nézve, hogyan kell Franciaország államadósságát legkönnyebben kifizetni.

Tódor azt felelte rá, hogy nem ildomos dolog valamely ötletet kigunyolni, addig, míg meg nem ismeri az ember. És hogy arra az esetre, ha Alfréd szavát adja rá, hogy keletkezendő vagyonát lelkiismeretesen megosztja vele, ő kötelezi magát, hogy rövid idő alatt mindkettőjüket jómóduakká, sőt gazdagokká fogja tenni. S egyszer mind kijelentette, hogy vállalatában annyira bizik, hogy hajlandó készpénzt is koczkáztatni az üzlet érdekeinek előmozdítására.

Mint a trombitaszó a vén harci paripát szokta, ez a bűvös szó: készpénz, úgy fellángolt az eddig szórakozott Alfréd. Felugrott székéről és úgy vizsgálta barátja arcát, ha vajon tréfál-e vagy komolyan beszél.

Sőt előszóval is megkérdezte.

— Bizonyos dolgokban nem szoktam tréfálni, — felelte Tódor és oly komoly üzleti arcot öltött, hogy Alfréd szívében is hit ébredt, eltűntette a gunyos mosolyt ajkairól, kezét nyújtott barátjának és azt mondta, hogy igéri és fogadja.

— Becsületedre?

— Becsületemre!

Tódor erre elővonta tárczáját és tartalmát kiürítette maga elé az asztalra.

Alfréd nagy szemek-t meresztett, de bármennyire is kimeresztette szemeit, alig mert hinni azoknak.

Mert szokatlan és reá nézve hihetetlen látvány tárult fel előtte. Nem tudta, ébren van-e vagy álmodik, olyas valamit látott.

Látott egy ujdonatú százforintos bankjegyet s kíséretében néhány tizest, ötöst s egyest. Nézte, nézte, de folyvást azt hitte, hogy csalfa álom vagy gonosz káprázat új vele pajzán játékot.

De mit sem szólt, rettegett, hogy a szép látomány eltűnik.

Tódor szó nélkül szortírozta a bankjegyeket és azután pontosan és fenhargon megszámolta.

— Itt, a mint látod, százhetvenkilencz forint van készpénzben. Nagynéném hagyatéka, ki már öt év óta ígérgette, hogy meghal és ma egy hete becsületesen be is váltotta a szavát. Ez az összeg szép összeg, de nem elég nagy összeg arra, hogy mind a ketten odahagyassuk a diurnistaság kutyakenyerét, de elég nagy összeg arra, hogy oly vállalatot kezdjünk vele, melynek, ha ügyesen játszod el azt a szerepet, melyet számodra szereztem, okvetlenül sikerülnie kell. Én ezt a pénzt üzletünkbe, illetve beléd fektetem, s ezzel oly jelét adom irántad való barátságomnak, melyért, remélem, becsületesen megosztod velem okvetlenül megérkező gazdagságodat.

Alfréd kezét nyújtotta Tódornak s arra kérte őt, hogy ne sértse meg őt ily méltatlan gyanuval és föltevással.

Tódor nem volt szentimentális ember, s azért ezt a megjegyzést nem hallottá tévén, minden hosszabb bevezetés nélkül átért terve előadására.

— Mindenekelőtt azt kell elhítenünk a világgal, hogy gazdaggá lettél. Ezt magamra vállalom én, neked csak utasításaim szerint kell viselned magadat. Holnaptól kezdve fen hordod az orrod. Dijnok társaidal szóba sem állsz, a fogalmazónak, a titkárnak csak immel ámmal köszönsz, s olyan hangon mondasz jó reggelt nekik, mint a hogy eddig ők mondtak neked. A tanácsos ur előtt meghajolsz ugyan, de nem

mélyen, mint eddig tevéd. s bizalmas mosollyal tekintesz szemek közé. A házi asszonyodat még ma kifizeted, s megkérdezed tőle: akajja e, hogy a jövő hónapra hirt is kifizess-e előre? Frigyeszt szintén kifizeted, de nem adsz neki két hatosnál több borraivalót. Szabódnál kabátot rendelsz, de olcsó szövetet választasz és árértéért hosszasan alkuszol. Holnap reggel az irodába sunkát hozatsz magadnak reggelire a szolgálával s adsz neki két hatos borraivalót. De nem kinálsz meg belőle senkit, még engem sem, értsd meg jól, engem sem. Általában irántam a legnagyobb lenézéssel fogod magad viselni. Reám se nézsz, s kérdéseimre és szavaimra csak hidegen és röviden felelsz. Sem utcán, se semmiféle közhelyen nem mutatod magad velem, ha véletlenül találkozunk, elfordulsz s köszöntésemet is alig fogadod. Lakásodon foglak esténként meglátogatni, hogy további utasításaimat megadjam.

— De mire való ez alakoskodás? — kérde, Alfréd, ki még nem értette meg barátját.

— Te csak azt tedd, a mit ajánlok. Hálátlannak, szívtelennek és gögösnek kell látszanod, akkor azonnal elhiszik, hogy sorsod jobbra fordult. Még egyet: szabódnál háziasszonyodnál s Frigyesnél a vendéglőben százast kell váltatnod.

— De honnan veszek annyi százast? — Kérde Alfréd, hisz csak egy van!

— A hogy elváltatod, azonnal sietsz valamely pénzváltóhoz és egy másikat váltasz magadnak. A hol csak lehet, mindig százassal kell fizetned. Vagy legalább meg kell mutatnod; nem valószínű, hogy mindenütt fel tudják váltani.

A pénz úgy álljon tárczádban, hogy valahányszor felnyitod, a bankjegy-tömeget mindenki meglássa.

Ha cimboráink közül kölcsön kér valaki tőled, megtagadod, s azt feleled neki, hogy elved kölcsönt nem adni, se nem venni. Ha valaki pedig emlékeztetni bátorodik, hogy igen rövid idő előtt még nem hódoltál ilyen szigorú elveknek, gunyosan elneveted magadat, s azt mondd, hogy: hja! bizonyos körülmények gyorsan megváltoztatják az emberek gondolkodásmódját. Ha valaki sorsod gyors változását és szerencsédet hozza szóba, mit se felelsz neki, csak sokat jelentőleg mosolygassz.

Egyelőre utasításaim ennyiből állanak. Minden egyebet én fogok intézni. Jól megértettél?

— Tökéletesen, te lángész!

— Majd ha gazdagok leszünk, akkor elfogadom bókjaidat, addig azonban nem ismerjük egymást, s a világ előtt vége van barátságunknak, te szívtelen, hálátlan ficzkó! És most rakd a zsebedbe a pénzt és lódulj!

Alfréd zsebrerakta a pénzt és ellődült, és aztán hűségesen és nagy ügyességgel játszani kezdé ama szerepet, a melyet barátja eléje irt.

Másnap reggel az irodában egy negyedfont sunkát hozatott magának reggelire, de senkit meg nem kinált.

Tódor azonban nem várt kinálást, hanem egész bátran asztalához lépett s egy szelet után nyúlt, de Alfréd körmére koppintott s egész hidegen azt mondta neki, hogy hó, hó, nem oda Buda! Nem eszünk többé egy tálból cseresnyét.

Tódor szomorú és megbotránkozott arcot csinált, nagyon sóhajtott s busan visszafordult székére.

Az irnokok és dijnokok pedig bámulva néztek össze s nem tudták mire vélni a dolgot.

Alfréd pedig jóízűen elköltötte reggelijét s még sört és britannika szivarokat is hozatott a szolgálával, a kinek tüntetőleg két hatos borraivalót adott.

Mind ez az irodát egészen megzavarta. A dijnokok bámulata egész a nyugtalanságig fokozódott.

Később egy ügydarabbal Alfrédnek be kellett menni az igazgatóhoz.

A hogy kilépett az irodából, mindenki felugrott s Tódorhoz rohant tudakozódni.

— Ugyan hagyjátok azt a haszontalan és jellemetlen ficzkót — felelte Tódor keserűen — meg nem érdemelt véletlen szerencséje egészen átalakította és kiforgatta önmagából.

— Szerencséje? miféle szerencséje?

— Hát nem tudjátok még? Csodálkozom, hogy nektek is fel nem dicsekedett vele! Roppant összeget örökölt, egy nagybátyja után, a ki ezelőtt néhány hónappal örökös nélkül halt meg Indiában vagy Kaliforniában vagy tudja az ördög hol.

— De hát bizonyos a dolog? — Kérde az egyik — én nem hiszek az indiai nagybátyákban!

— Ugy látszik, hogy bizonyos, mert ügyvédje különben nem lett volna olyan bolond, hogy háromezer forintot előlegezzen neki. De csit, itt van!

Alfréd fityörészve belépett, a többiek pedig helyeikre siettek.

Ez a nagy ujság mint a futó tűz terjedt el a miniszteriumban. Két perc múlva már megtudta az igazgató, ettől a titkár, a titkártól a tanácsosok, a tanácsosoktól az államtitkár, a miniszter csak azért nem tudta meg, mert el volt utazva.

Délben már háziasszonya is tudta, kinek Tódor szomorúan és keserűen panasolta volt barátja szívtelenségét. Midőn Alfred kifizette házbérét, s a százast átnyújtotta, a ház urnője azt mondta, hogy nem tud váltani, de nem is olyan sürgős a dolog. Majd megfizeti Alfréd úr, ha apró pénze lesz.

Erre Alfréd azt felelte, hogy nem szereti az adósságot, s megnézi, tán van apró pénze is.

És volt is és pedig egy egész tárczával teli; a ház urnője nem tudott hová lenni az ámulattól.

Ha tetszik önnek, hát kifizethetem a jövő hónapot is, minek alkalmatlankodom önnek még egyszer e csekélységért?

— Nem fogadhatom el — mondá szomorúan a háziasszony — hát nem tudja ön, hogy kénytelen vagyok eladni házamat, különben volna kerül. És milyen olcsón kell elpazarolnom! Csak egyetlen vevő jelentkezett. Fischer, a fűszerárus, kinek a boltja itt van s ez nem akart többet adni harmincezer forintnál, pedig testvérek közt is megér negyvenötvenezer forintot is. De így is oda kell adnom, mert hitelezőim nem várnak, s azal fenyegetőznek, hogy elárvereztetik, s akkor még kevesebbet kapok érte. . . De ni, ni! Mi jut eszembe? Vegye meg ön a házamat! Ön most már gazdag ember. Jó vásárt csinálhat! Csak ezer forinttal adjon többet, inkább önnek adom.

— Én vegyem meg a házát? — Kérdé Alfréd — de hiszen nincs nekem pénzem!

— Tudjuk, tudjuk. De hisz nincs is szükség készpénzre — Önnek én is várok addig a pár hónapig, a hitelezőim is várni fognak. Önnek várni fognak, mert önnél nem fogják veszélyeztetettnék hinni tőkédjüket.

— Majd meggondolom! — felelé Alfréd mosolyogva.

És aztán a házi asszonynak első dolga volt Klára szüleihez rohanni, s megvinni nekik a kellemetes ujdonságot.

Szóval minden úgy ment, mint a karika csapás. Egy-két nap múlva már az egész világ tudta a dolgot.

Másnap a tanácsos ur — kinek mellesleg mondva, két eladó lánya van — így szólt az államtitkárhoz: Ideje lenne már Alfrédot is kinevezni, most épen van egy fogalmazói üresedés.

— De díjnokból egyszerre fogalmazóvá, mit mondanának a segédfogalmazók?

— De rendkívül tehetséges fiatal ember és maga a buzgalom és szorgalom, s már elég rég óta szolgál.

— Nem bánom, legyen meg, ha úgy áll a dolog. Irassa meg a kinevezési okmányt, azonnal aláírom.

És Alfréd két óramúlva már megkapta fogalmazói kinevezését.

Nem bánom — mondá az új fogalmazó még az nap délutánján háziasszonyának, ha három hónapig vár a fizetésre, meg adom a harminczegy ezer forintot s meg veszem a házát!

A házi asszony beleegyezett s rohant ügyvédjéhez, ki azonnal elkészítette a szerződést.

Alfréd ez estén mint háziur feküdt le.

Másnap reggel még ágyban volt, midőn Fischer fűszerárus kopogtatott be a szobába.

A jámbor ember egészen ki volt képéből kelve.

— Igaz-e hogy nagyságod megvette e házát?

— Igaz! felelte Alfréd nagyot ásítva. Miért kérdi.

— Mert mint tetszik tudni, kereskedésem e házban van, s igen nagy kárt szenvednék, ha ki kellene belőle költözködnöm. . . . Azért jövök, hogy megkérdezzem, hogy két száz forint áremeléssel, mit önkényt megajánlok, hajlandó-e nagyságod velem szerződést kötni.

— Teljességgel nem. Magánlakássá alakítottam a házamat.

— Vagy talán eladni? — mondá a megdöbbent kereskedő, törölgetve verejtékhomlokát. Igen szívesen adok 5000 forint hasznot nagyságodnak s azonnal lefizetem a vételárat.

— Alfréd gunyosan mosolygott.

— Adok nyolecz ezeret!

— Hát annyira érdekében áll önnek itt maradnia?

— Ide vannak szokva vásárlóim. Ha el kell mennem, tönkrejuthatok.

— Ezt én nem akarom. Azért tízezer forint haszonnal, ha önnek tetszik, megveheti házamat. Keresztény vagyok, senki-nek sem akarom kárát, de a magamét sem. Ez a ház testvérek közt is megér ötven-ezer forintot.

— Megadom! — mondá a kereskedő örvendező arccal — és még ma kifizetem.

És ki is fizette.

Ennek szintén hire futott a városban.

Másnap reggel újból látogató kopogtatása ébresztette fel Alfréd barátunkat.

A Klára atyja volt.

— Gratulálni jöttem, kedves Alfréd öcsém, hallom, hogy kinevezték és pedig nem is irtokká, hanem egyszerre fogalmazóvá! Most már ha úgy tetszik, viheti a leányt.

— Még nem, uram! Még várnunk kell — felelé a ravasz róka — igaz, ki vagyok nevezve, de e jövedelem csekély arra, hogy nőt és házat tarthassak. Még várnom kell, legalább néhány hónapig.

Az apa meghökkent, — kitalálta ugyan hogy fiatal barátja mire czéloz, de eszébe jutott, hogy a házasság ama dolgok közé tartozik, melyeket nem tanácsos halogatni. Az emberek könnyen mást gondolhatnak.

— Az ne aggassa öcsémet. 20,000 forint hozományt készpénzben adok a leánnyal s ha meghalok, mindenem az önké. Hisz tudja, hogy nincs több gyermekem.

Az esküvő egy hét múlva megtörtént.

S azóta minden úgy megy, a hogy Tódor megígolta. Egy nap se megy le a nélkül, hogy új szerencsét ne hozna.

Alfréd ma már tanácsos s többszörös háziur, — de Tódor se megy ám a szomszédba 100 vagy 150 forintért.

Hajdan és most.

*Szép holdvilágos nyári éjjel
Bolyongtam a hegy oldalán.
Langy szellő lengett szanaszéjjel
S fenyők illatját szórta rám.
Majd ki a tágas rétre szállott
S meglopta a virágokat, —
Míg egyszer csak orromba vágott
Fojtó füst és pálinka-szag.*

*Ott álltam az ó vár tövében.
De istenem, mily változás!
Mit az idő megronta régen,
Im' gyár lett a vén kő-rakás.
Hol rabló lovagok tanyáztak,
Prédára, vérre szomjasok,
Dicséretedre, ifju század,
Most békés munka lakik ott.*

*Igaz, hogy oda a költészet,
Nincs már többé romantika,
Rablóval, várral elenyészett
A lovagok mesés kora.
De a való most többet ér meg,
Mert munkát s jólétet jelent;
Amaz álom volt, ez az élet!
Légy üdvöz hát, gyár, odafent.*

*Szavam' a szellő elsodorta.
De nem, hisz rá egy hang felel,
Mikéntha csak kísértet szólna,
Mely síri ágyát hagyta el.
«Dicséretedre a változásnak
Igaz, — zúgott a síri szó, —
E helyt hajdan rablók tanyáztak
S most pálinkát főz a zsidó.*

*«A munkát, jólétet dicséred?
Tekints csak a tájon körül,
S lásd meg ez istenverte népet,
Nyomorba, bünbe mint merül.
Hajdan fegyverrel jöttek rája,
— Egy évben egyszer megesett, —
A zsidó szesze s uzsorája
Most mindennap rabolja meg.*

*«Rablók voltak, azok is hajdan,
Kegyetlenek, vérszomjasok,
Zsákmányt keresve csapatokban
Kiszálltak mint adáz sasok.
A sas helyébe jött a kánya,
Mely titkon, orvul fosztogat,
Nyomor, pusztulás jár nyomába', —
Rabló ez is, csak nem lovag».*

*— Én álltam ott, kővé meredve.
De visszhang kelt mindenfelül,
Susogva sirt a fenyvesekbe',
Dübörgött a sziklák közül,
A környéken fölverte sorra
A városokat, falvakat,
És zúgott minden, mintha forrna:
Rabló ez is, csak nem lovag.*

Inczédi László.

S P O R T.

Az oroszán és a sakál.

Nemcsak meglepő, bámulatos, hanem valóban megindító a benső viszony, mely az állatok hatalmas királya, s e szerény rangú állatfaj közt létezik.

Az oroszán a sakál védura és párfogója, a sakál pedig ő királyi felségének állandó és urától soha el nem maradó hűséges csatlósa és apródja.

Ő felségét soha nem láthatni a nélkül, hogy tántoríthatlanul hűséges sakálja közelében ne tartózkodnék.

Hanem azért a viszony tökéletesen megfelel a király és csatlósa, az ur és a szolga közötti, nálunk embereknél is fennálló viszonynak. A sakál soha se jár a király mellett, hanem harmincznegyven lépés távolságra előtte vagy mögötte.

Az arabok megfigyelése szerint előtte jár akkor, midőn ő felsége sétál, vagy estebédje számára kiszemelt prédája felé közeledik, háta mögött pedig, vagy messze oldalvást tőle akkor, midőn az oroszán már a kiszemelt áldozat közvetlen közelébe érkezet.

Az arabok jól kiösmerték az oroszánok természetét, szokásait és egész életmódját. Hogy ne ismerték volna ki, mikor az oroszán az ő legnagyobb és legfélelmesebb ellenségük. Ő tizedeli meg nyájaikat, csordáikat. Ki nem kerülhetik kemény adójának kényszerű fizetését.

Ezért van köztük a folytonos és állandó harc. Az oroszánvadászat Afrikában nem sport, hanem önvédelem.

Az 1872-iki algiri tartózkodásom alatt volt alkalmam erről személyesen is meggyőződnöm.

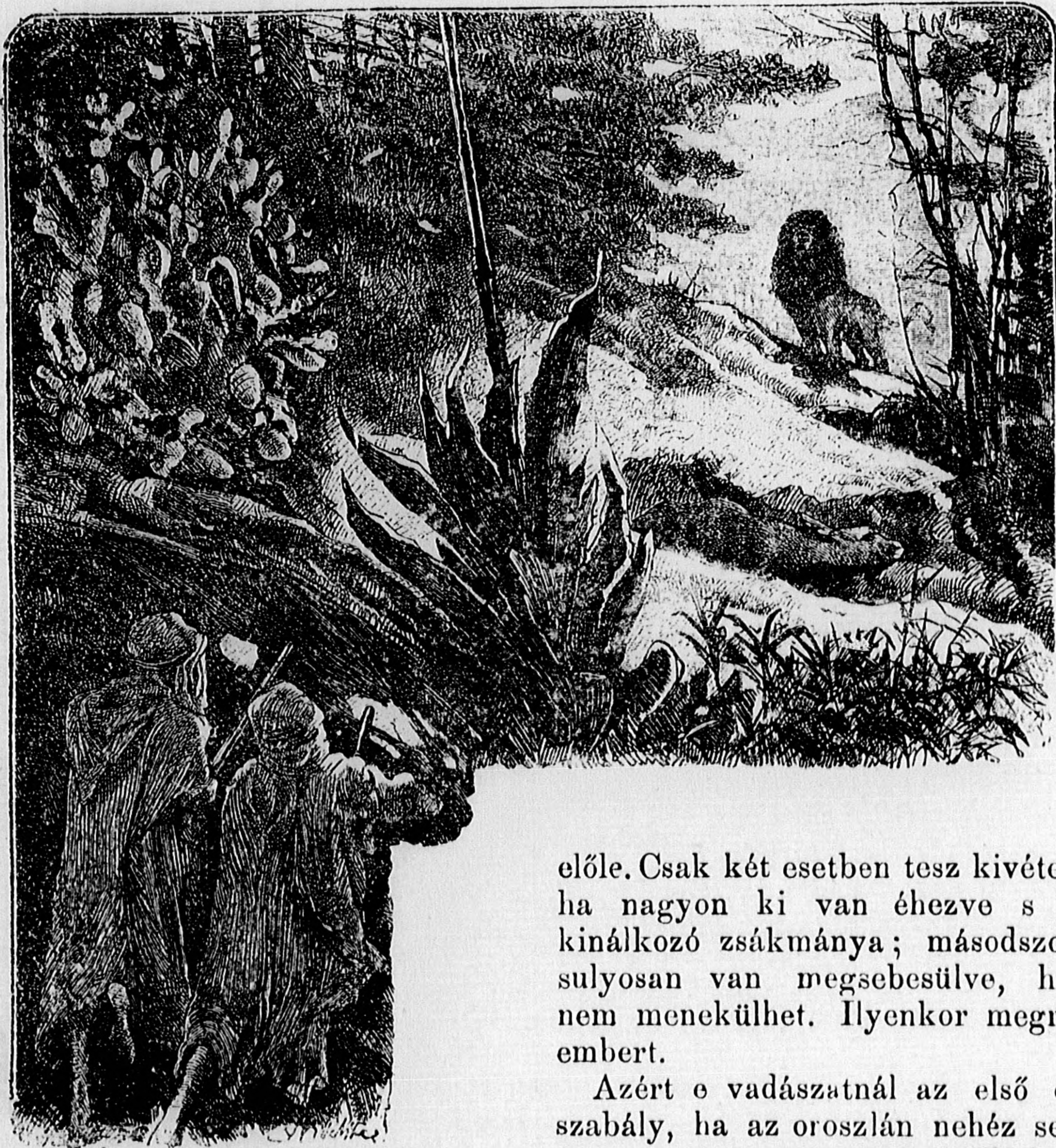
Juszufnak, e büszke és bátor törzsfőnöknek vendége valék, ki mind a mellett, hogy törzse önállóságát meg tudta oltalmazni, elég eszélyes és ügyes volt oly modus vendit találni ki a francziákkal, hogy nyílt ellenségeskedésre és összecsapásokra soha se került köztük a dolog.

Ismeretségét Gernier barátomnak köszönhetem, ki százados volt a második afrikai vadszezredben, s ki évek óta benső viszonyban állt Juszuffal, az állomásával szomszéd törzsnek főnökével.

Gyakran látogatták meg egymást, s ama pillanatban is, midőn barátom sátorába beléptem, sakkozva együtt találtam őket.

— Épen jókor érkezél! — mondá barátom. — Ha csak huszonnégy órával később jössz, már csak hült helyemet találjad volna, mert holnap reggel indulunk Jusszuf barátommal oroszán-vadászatra. Épen egy órával ezelőtt érkezett hozzá a hír, hogy a huiyi erdőségben fris nyomokat földöztek fel. E híradás nagy örömmel, de egyszersmind bizonyos izgalommal töltött el. Az oroszán iránt, mint minden európai ember, kinék még nem volt alkalma e nemes, igazán királyi vad jellemével és természetével bővebben megismerkedetni, különös respektussal viseltetem. Mondjuk ki az igazi szót: e respektus egy neme volt a félelemnek, helyesebben tiszteletteljes rettegésnek.

Hogy ez különben nem volt gyávaság,

hogy az oroszán jellemével, természetével, szokásaival megismeressen, s a vadászatot követendő eljárást jól emlékezetembe vesse.

Minden egészen új színben tűnt fel előttem, s a királyi vadról egészen más véleménynyertem, mint a minővel eddig felőle bírtam.

Egészen más jelleme van, mint a minőnek addig tartottam.

Az oroszán bátor ugyan, mert öntudatával bír nagy erejének, de inkább eszélyes mint tulvakmerő, s emellett oly értelmiséget tanusít eljárásában, különösen az emberrel szemben, a mely meglepő s majdnem öntudatos ítélőképeséget enged föltételezni.

Ő az embert nemcsak hogy nem támadja meg, hanem a hol csak megpillantja vagy csak gyanítja is, már messziről kitér

hajszára. Vagy vadásznak rá lesből, a mi kevésbé veszélyesebb levén, sokkal általánosabb és szokásosabb.

Mi is így vadásztunk rá s a következő eljárást követtük. Midőn a nyomokból megtudtuk, hogy az oroszán, mely irányban szokta útját venni, egy emelkedettebb pontra lovat kötöttünk ki. E helytől néhány lépésnyire bokrok voltak, ezek mögött lesgödörket ástunk magunknak s a kiásott földet bizonyos távolságban gondosan szétosztottuk, mert az oroszán a legkisebb jelből is megérzi az ember közellétét s akkor megfordul és elmenekül.

A gödör oly mély volt, hogy hónaljig elfödött bennünket, karjainkat, nyakunkat és fejünket pedig a bokrok rejtették el. Ide álltunk be tehát s lövésre készen tartott fegyverekkel, minden szó nélkül csendben várakoztunk. Ez naplemente előtt mintegy másfél órával történt, a midőn az oroszán még nappali álmát aludta.

Az oroszán rendszeren kevéssel naplemente előtt ébred fel s az a szokása, hogy először is egy emelkedettebb helyre megy fel, honnan széttekinthet a vidéken s megláthatja az elmaradt, künn rekedt barmokat vagy kikötött állatokat. Az oroszán e helyet jól megjegyzi magának s éjjel előtt biztosan megjelenik zsákmányáért.

Négy-öt óráig csendben vártunk tehát. Társaim teljesen egykedvűek voltak. Rajtam azonban izgatottság vett erőt s bár külsőleg nyugodnak mutattam magamat, de éreztem, hogy szívem hevesebben dobogott. De azt is tudtam, hogy itt most mindenek felett teljes nyugalomra van szükség s azért összeszedtem egész lelki erőmet, hogy leküzdhessem feiindulésomat, mi bizonyos idő eltelte után sze encsésen sikerült is.

Több órai várakozás után, ugy éjjel előtt mintegy félórával a hold fényes világánál tisztán kivehettük, hogyan lépett ki az erdőből először a sakál s utána 35—40 lépésnyire egy nagy himoroszlán.

Csöndes, lassu léptekkel közeledett, körmeit talpa alá szoritva, hogy járása még nesztelenebbé váljék.

A sakál csakhamar messzebbre oldalt fordult s az oroszán egymaga közeledett áldozata felé. Mikor még csak néhány öl távolság választotta el tőle, körmeit kiterjesztette s a földre ásta, barázdát szántva minden lépésével. Ezt hihetőleg azért tette, hogy izmait előkészítse az ugrásra.

Mikor ugrás-távolságra érkezett, villámgyorsasággal felpattant s egy nagy ives szökéssel felülről ugrott a felborzolt sörényü, reszkető ló hátára. Hallottuk a csont ropogását, midőn a ló nyakát átharapta. A szegény ló természetesen azonnal összeesett. Az oroszán egy másodperc alatt körmeivel szétmarcangolta mellét s elkezdte nagy mohósággal vért szívni. Oly mohón evett, hogy befurta fejét az állat belsejébe, hogy kedvenc falatait, a szívet, a tüdőt s általában a belső részeket annál gyorsabban elérhesse.

Nem állott jól biztos lövésre, tehát egyikünk se lőtt. Tudtuk, hogy később lesz módunk jobb állásban is megkaphatni őt.

Mintegy negyedórai lakmározás után az oroszán megfordult és az erdőbe távozott. Tudtuk már, hogy inni megy a legközelebbi forráshoz, valamint azt is, hogy egy idő múlva bizonyára vissza fog térni.

előle. Csak két esetben tesz kivételt. Először, ha nagyon ki van éhezve s sincs más kínálkozó zsákmánya; másodsor, ha oly súlyosan van megsebesülve, hogy többé nem menekülhet. Ilyenkor megragadja az embert.

Azért e vadászatnál az első és legfőbb szabály, ha az oroszán nehéz sebet kapott és összeesett, mocczanás nélkül nyugodtan és csöndesen maradni, míg a vadászok meg nem győződnek tökéletesen felőle, hogy semmi élet nincs többé benne; ellenkező esetben, ha még csak szikrája él az életnek benne, a legkisebb neszre összeszedi végső erejét s akkor jaj a vadásznak. Ha a sebesülés könnyű, az oroszán elmenekül.

Nevezetes, hogy a bátorságnak és az erőnek ez a büszke képviselője, mellyel jó szántából egy állat se mer szembe szállni, hanem kikerülhetetlenné vált harcot legfőleg csak kényszerűségből és önvédelemből fogad el, mily hódolattal hunyászkodik meg az ember ösztönszerűleg sejtett szellemi fölénye előtt! Csak, ha az éhség gyötrelme már kiállhatatlanná vált rá nézve, vagy ha nehéz sebével menekülni képtelen, csak akkor szánja rá magát a támadásra. S ez utóbbi esetben is inkább csak azért teszi, mert tudja, hogy másként az ember öli meg őt.

Az oroszán elleni vadászatnak két módja van. Vadásznak rá hajtással, a midőn egész tömeg gyalog vagy lovas vadász indul ellene

hanem inkább előítélet, és az ismeretlennel szemben levő aggály, bizonyítja az, hogy kapitány barátom meglátogatásának egyik főczélja volt beteljesíteni régi álmomat, s részt venni egy oroszán-vadászaton.

Barátom bemutatott a törzsfőnöknek, s engedelmet kért rá, hogy engem is magával vihessen. Jusszuf, ki 35—40 év közötti szép férfiú, előzőkeny és udvarias ember volt, szívesen megadta az engedélyt, szeretetreméltólag kijelentvén, hogy barátja barátait saját barátaiként tekinti.

A főnök igen folyékonyan beszélt francziául, mi ama két hét élvezetét, mely alatt vendégszeretetét igénybe vettem, megköszerezte.

A kapitánynak megérkezésem után csakhamar távoznia kellett, hogy elutazása előtt még bizonyos szükséges intézkedéseket tegyen, s így pár órára a törzsfőnökkel magamra maradtam.

A főnök ez időt arra használta fel,

A sakál ott maradt, nem követte urát. De midőn az oroszán az erdőben eltűnt, egy csodálatosan sivító hangot hallatott, melyre a nöstény sakál s három kis kölyke az erdőből vágatva kirohantak; egyenest a ló hullájához siettek s nagy mohósággal elkezdtek lakmározni. Mikor már tele ették magukat, a him sakál újból egy sivító hangot hallatott, mire családjának tagjai oly gyorsan mint jöttek, az erdőbe vissza-siettek.

Csakhamar az oroszán is visszaérkezett és újból hozzálátott a lakmározáshoz.

Ekkor a lehető legjobb állásban volt, alig harmincz lépésre tőlem.

Czéloztam és lőttem s oly szerencsés voltam, hogy a királyi állatot a legjobb ponton, épen szemem közt találtam el. Egy fölfelé tett szökés után azonnal össze-rogyott.

Mi természetesen legkisebb mocczanás nélkül teljes csendben várakoztunk.

A sakál a lövés eldördülésére befutott az erdőbe s csak mintegy félóra múlva sompolygott vissza félénken urához.

Elénte bizonyos tiszteletteljes távolságban maradt tőle, később azonban, midőn látta, hogy nem mozdul, egészen közel ment hozzá s nyugtalanul körüljárta az oroszánt.

Majd nyöszörögni és üvölni kezdett, hogy fölébressze s midőn látta, hogy ez se használ, elkezdé harapdálni farát s úgy serkentgette.

De ez se használt — a felséges állat halva volt.

A sakál azonban még se távozott, hanem keservesen nyöszörgött, üvöltött és ismételte harapdálásait, hogy hátha fölkelhetné kedves gazdáját.

Midőn napkeltekor odahagytuk rejthelyünket, még akkor se futott el. A főnök adta meg a kegyelem lövést a hűséges apródnak.

E—y.

Lótenyésztés és versenyek.

Az »Ausztriai« és »Magyar lovaregylet« egy közös bizottsága segély alapot szervez, melynek rendeltetése a trenerek, zsokek és a verseny-istállóknak alkalmazott szolgálószemélyzetnek, illetve azok örökösinek segélyezésre. A segély-alapnak a fennebb említett két egyesület bizonyos összeget fog rendelkezésére bocsátani, melyet egy három tagból álló bizottság fog kezelni, a mely a segélyezéseket egyuttal teljesíteni fogja. Arra az esetre ha az egyesület idővel feloszlanék, annak vagyona az ausztriai és magyar lovar-egyletek között fel fog osztatni. — Az egyesület megalapításának indítványozói gr. Batthyányi Elemér, ifj. gr. Kinsky Rudolf és báró Majthényi Izidor.

«Kincsem lótelep» czímmel tenyésztés és telivér ló menhelyet alapítottak André Fedor és társai Budapesten. A társaság czélja az arra érdemes és különösen nem biztos tulajdonban lévő telivér anyagnak megszerzése s annak később szilárd tulajdonosoknak (telivértényesztőknek) kik ily anyagot verseny- vagy tenyész czélból keresnek újra eladása. Valamennyi a telivér tenyészanyag fentartása és kihasználására irányzott törekvések, s az ezekkel kapcsolatban álló ügyletek szintén a társulat czéljait s üzleti foglalkozásának tárgyait képezik.

Ez év nevezetesebb lóversenyei hazánkban a következő sorrendben fogtak megtartatni. Budapesten aug. 20. és október 4. 6. 8. 11. 13. 15. és 18-án. Debreczenben aug. 9-én, Sopronban szeptember 26., 27. és 28-ikán, Zágrábban szeptember 27. és 29-én.

A párisi »Grand prix« verseny eredménye a következő volt: 100,000 frank. Tét 1000 frank. Bánat 600 frank. 10,000 frank a másodiknak, 5000 frank a harmadiknak. Teher 55. kg. Távolság 3000 m. (341 nevezés), Mr. Brodrick Cloete pejménje, Paradox (ap. Sterling a. Casnistay) első; Marquis de Benthillier sárga méne, Reluisant második, M. Jenninx sárga méne, President Times harmadik. Mögöttük Henry de Castries Lapinje negyedik volt.

Mének kísérleti versenye. 2000 márka gr. Bernstorf Gyldensteen 3 év. Frittigje első; második gr. Henckel Abenadarja volt.

A Diana-díjat (5000 márka) gr. Lehdorff Wildgräfinje nyert meg. Sierstorff-Memorial 5000 márka. Treskow W. 2é. Mohr-ja első, Tronfolger 2-ik. Silberner Schild tiszteletdíj adva a császár által és 10000 márka államdíj. Oehlschläger 3é. Amoroso ja első, Chalili második.

Templer handicap. 2500 márka, Mr. Johnson 4é. Antoinette-je első III-ad oszt. államdíj. 3000 márka. Graditzi kir. főménes 3é. Nickyje első. Nagy hadseregi vadász verseny. 1500márka, elmaradt.

Vadászat és lövészet.

A király ő felsége az ideai süketfajd vadászatokon összesen 22 süketfajdot ejtett el, Rudolf trónörökös 11, Stefánia trónörökösne 1, Lipót bajor herceg 31, Ferdinánd toszkánai nagyherceg 21, Thurn és Taxis Miksa herceg 19 darabot lőtt. — E Reichenau, Neuberg és Lineuersben tartott süketfajd vadászatokon részt vettek még Hohenlohe herceg főudvarmester, Latour tábornagy, Mondel báró stb. E vadászatokon elejtett összesen 158 süketfajd és 9 nyirfajd.

Ira Paine. Mióta a Magyar D. le-arnok megnyilt, annak Dally Lujzán, ez első-rangu chansonette-énekesnőn kívül fővonzereje Ira Paine, a híres amerikai lövő. Mutatványai valóban bámulatra méltók. Gyönyörű felesége kezéből vagy sisakos fejről pisztollyal lövi le a zsemlye nagyságu üveggolyókat, közepén találja a kártya asszát s egy papirkarikán, melyet neje élével tart feléje, revolverrel lő végig. Ugyancsak pisztollyal lelövi a szájában égő szivar hamuját, továbbá az aranyórára helyezett dugaszt, a cseresnyeszemet és diót neje fejről stb. Puskával félkézzel lő le egymásután két üveggolyót, melyeket maga dobott fel, végre a Winchester-féle ismétlő fezyverrel egymásután tizenhat feldobott üveggolyót lő darabokra. Mind e lövéseit Ira Paine nagy virtuozitással végzi s ritkán vagy csak nagyon kevéssel hibáz. Bal kézzel is, meg úgy is lő, hogy a pisztolyt oldalvást tartja vagy egészen felfordítja és mindezt a legnagyobb preczizitással. Sok bámulója van a dalcsornokban minden este és a közönség a keresztül lőtt tárgyakat mint ereklyéket kapkodja szét. Még augusztusig marad nálunk s akkor hir szerint művészi köruttra indul a magyar dalcsarnok művezetőjével.

ÁLTALÁNOS SZEMLE.

UDVAR és ARISZTOKRACZIA.

Albrecht és Frigyes főherczegek június 29-én Nyitrára érkeztek. A pályaudvarban óriási közönség várta a két főherceget. Ott voltak: Gyürky gróf főispán, Krajcsik püspök, Mencil püspöki helynök, a káptalan nyolcz tagja, Thuróczy törvénytudó elnök a bíróság tagjaival, Szalavszky alispán a megyei tisztikarral, Uzsovics, Sulyovszky dr. és még számos megyebizottsági tag és az összes polgári hatóságok főnökei diszruhában. A vonat megállásakor Fejérváry miniszter és Katty tábornagy hivatalos jelentéseket tettek, ezután Gyürky gróf főispán a megye nevében lelkes szavakkal üdvözölte a főhercegeket. Albrecht főherczeg magyarul azt válaszolta: „Igen örvendek, hogy a szép Nyitramegyét láthatom“. Szavait lelkes éljenek követték. A zenekar a »Rákóczy«-t játszotta. A második diadalkapunál több ezerre menő polgárság és néptömeg élén a polgármester üdvözölte őket. Albrecht főherczeg magyarul válaszolt. A menet a főhercegeket a honvéd sátor-táborba kísérte, a hol a katonai tisztelgések és jelentések történtek meg. Albrecht főherczeg a magyar földművesek bandériumát megszemlélte, egyesekkel pár szót váltott és vágatva defilírozatta el őket maga előtt. Az ebéd három órakor volt e táborban. A kies fekvésű honvédtábor Novák őrnagy fényesen földiszította s az a főhercegeknek is megtetszett.

Milán szerb király, ki június 29-én érkezett Budapestre, kedden délelőtt megtekintette a kiállítást. Mindenekelőtt a királypavillont nézte meg, honnan az iparsarnokba ment, mely nagy mértékben megnyerte tetszését. — Midőn az építendő új országház ablakait s ajtóit tekintette meg, találkozott József főherczeggel s Lipót főherczeggel, a toszkán nagyherczeg fiával, kikkel hosszabban beszélgetett. Azután József főherczegtől elbucszva, az iparsarnokból az erdészeti pavillonba ment, hol Rudolf trónörökös kiállítása nyerte meg leginkább tetszését, s ez előtt le is ülve, azt hosszabban szemlélte meg. Majd innen fölkelve, hosszabban szemlélte meg gr. Széchenyi Béla, gr. Festetich Tassiló és a gödöllői udvari vadászati hivatal kiállításait. Innen a közmunka és közlekedésügyi miniszterium pavillonjába ment, melynek ajtajánál Ludvig osztálytanácsos fogadta ő felségét. A királynak e pavillon mintaszerű berendezése és érdekes tárgyai rendkívül tetszetek. Érdeklél szemlélte meg a torpedók, távirói berendezések, vasuti kocsik, gőzkazánok s a magyar kir. államvasutak gépgyárának kiállításait. Innen a hazai mezőgazdasági gépek csarnokába mentek, hol Knopp és Steiner érem-verő ezég egy frissen vert érmet nyújtott át a királynak, mit az el is fogadott. Végül megtekintve a déli vassuttársaság pavillonját, Dobos vendéglőjébe mentek, hol tiz terítékű dejeuner várta az érkezőket. E dejeuner-n részt vettek a szerb királyon és kíséretén kívül Zichy Jenő gr. és Beniczky Ferencz államtitkár.

A főrendiházi kinevezéseket közelebb hozta a hivatalos lap. A kinevezésekre közelebb még visszatérünk, addig is közöljük a névsort, mely szerint a főrendiház új tagjai a következők:

Barcsay József kamarás és magyar testőr,
Bombelles Károly gróf, a trónörökös főudvarmestere,
Burghardt Konrád, a pesti Hengermalom részv. társ. vezérigazgatója,
Ghyczy Kálmán belső titkos tanácsos,
Gyulai Pál író,
Hertelendy József főispán,

Hirschler Ignác dr. budapesti szemorvos,
Hunfalvy Pál író,
Kautz Gyula egyetemi tanár s az osztrák-magy.
bank alkormányzója,

Kochmeister Frigyes báró, a budapesti ipar- és
kereskedelmi kamara elnöke,

Luczenbacher Pál nagykereskedő,

Lukáts Antal, a magyar földhitelintézet igaz-
gatója,

Lumitzer Sándor dr. egyetemi orvoskari tanár,

Máriássy János altábornagy,

Melzer István nyugalmazott személynök,

Mikó Bálint főispán,

Mixich Kálmán földbirtokos,

Molnár István főispán,

Nyáry Adolf báró, József főherczeg főudvar-
mestere,

Nopcsa Ferencz báró, a királyné főudvarmes-
tere,

Ordódy Pál belső titkos tanácsos,

Ormós Zsigmond főispán,

Perczel Miklós főispán,

Ráth Károly főpolgármester,

Simonyi Lajos báró földbirtokos,

Somssich Pál v. belső titkos tanácsos,

Stoczek József műegyetemi tanár,

Sváb Károly országgyűlési képviselő,

Várady Károly, a pesti első hazai takarékpénz-
tár-egyesület igazgatótanácsának elnöke és

Ybl Miklós műépítész,

Kineveztetésükről a miniszterelnök egyelőre levél-
ben értesítette őket; a rendes királyi meghívót
annak idejében, mint a többi tagok, a belügymi
nisztérium útján fogják megkapni.

József főherczeg Nyáry főudvarmester kíséreté-
ben hosszas, több óráig tartó látogatást tett az
állatkertben. Először is a tavasz óta eszközölt
építkezéseket, átalakításokat és javításokat tekin-
tette meg s a csinos új vas- és sodronykerítések
megnyerték tetszését. Utána az ez évben beszerzett
nagy számú és nagy értékű állatokat nézte meg
egyenként nagy figyelemmel és érdeklődéssel;
minden iránt kimerítő értesítést nyerve az őt kísérő
Serák igazgatótól.

Thurn-Taxis Egon herczeg torontálmegyei nagy-
birtokos, ki közelebb lőn honfiusitva, június 29-én
utazott először mint magyar állampolgár Écskára,
mely alkalommal a herczeg a megye közönsége
által fényes fogadtatásban részesült. A herczegi
erdőben diszebéd volt, melyen kétszáz személy
vett részt és a hol számos hazafiú felköszöntőt
mondtak

Simor János herczegprimásnál a napokban tiszt-
t lgett egy hontmegyei küldöttség Majthényi
László főispán vezetése mellett, megköszönvén a
primásnak a Szondy-émlék létrehozásánál kifejtett
áldozatkészségét.

Dr. Haynald Lajos kalocsa-i bibornok-érsek a
cehországi Teplitz fürdőbe utazott, hol július 14-ig
marad.

EGYHÁZ.

Simor János bibornok és herczegprimás e napok-
ban Érsekújvárott bérmált. Diadalkapuvál, az egész
város, élén az egyházi s világi hatóságok fogadták.
A polgármester üdvözlő beszédére lelkesedést keltő
beszéddel felelt. Ugyancsak a herczegprimás név-
finnepét fényes egyházi ünnepélyességgel ülte meg
június 24-én Esztergomban.

A Szent-László-Társulat védszentjének, László
királynak teljes bucsuval egybekötött ünnepélyét
a társulat budapesti tagjai a szentferenczrendiek
belvárosi templomában ülték meg. A misét a zárda
főnöke tartotta segédlettel, az ünnepi szónoklatot
pedig Mészáros Kálmán magyar hitszónok.

Az osztrák püspöki kar közelebb pásztorleve-
let bocsátott ki, melyben a vasár- és ünnepnapok
megtartását is ajánlja a közönségnek.

Hat bibornokot fog a legközelebb tartandó kon-
szisztórium kinevezni, ezek Melchers Pál kölni
érsek, Morán Patrik szidnei érsek, Schiaffino
Placidus Mária nissai cz. püspök, Capella tro
Alfonz capuai érsek, Battaglini Ferencz bo-
lognai érsek és Cristofari Károly, az apostoli
kamara főauditora.

A szent István társulat most megtartott választ-
mányi ülésén Tárkányi Béla apátkanonok tett je-
lentést eljárásáról ama megtisztelő küldetésben,
mellyel őt a társulat választmánya megbizta a
szent atyánál. Máj. 16-án fogadta XIII. Leo pápa
Tárkányit társával, Fraknoi Vilmos apát kanonok-
kal. Az alelnök ez alkalommal átnyujtván a Szent-
István-társulat hódoló feliratát és péterfillereit, élő
szóval is tolmácsolta a társulat legmélyebb fiai
hódolatát. Ő szentsége mint ismerőseit fogadta a
két magyar apátkanonokot s legméltánylabb he-
lyeslését fejezte ki amaz áldásos irodalmi működés
felett, melyet a társulat a nemes magyar nemzet
keresztény katolikus, s azért valódi kulturális ér-
dekében kifejt. Még inkább fokozta a szent atya
lelkes elismerését Fraknoi apátkanonok hódoló
hálája, ki azt ismételve kifejezte a nagy kegyért,
mellyel ő szentsége a «Monumenta Vaticana Hun-
gariae» című vállalatot gazdagítani kegyeskedik
engedelmével a vatikáni levéltárból. A pápa áldá-
sát adta a Szent István társulat működésére. Le-
gyetek — uymond ő szentsége — tolmácsai
atyai érzememnek, mellyel a nemes magyar nem-
zet iránt viseltetem. Vigyétek meg áldásomat tár-
sulatotok védnökeinek, tisztviselőinek s minden
egy tagjának, hogy a valódi ker. kat. szellemben
kifejtett működés mindnyájatok örök javára szol-
gáljon.

Eugenia császárné Monsignor Godda d, a chisle-
hursti katolikus Mária templom plébánosához ennek
buszonötéves jubileuma alkalmából üdvözlő levelet
küldött, melyben a következő passzus van: «A
szűz Máriának e templomában, a hol mi hárman,
(Napoleon, Eugenia és a császári herczeg) imád-
kozni szoktunk, most két sir van. Azok, a kik
nekem kedvesek voltak, nincsenek már. Magam
maradtam egyedül, mint egyetlen élőlény ama
hajótörés után, a mely bizonyítja azt, mennyire
mulandó és hiába való minden földi hatalom».

A gör. kel. egyház 25,000 forint átlamsegélyben
részesül, melynek hova fordítása iránt Trefort mi-
niszter akként határozott, hogy huszezer forintot
kiosztat a szegény sorsu papok között, 1000 forint
fordítatik a papnevelőre, 4000 forintot pedig a
konsisztórium rendelkezésére bocsát.

Pavel Mihály nagyváradi gör. kat. püspök ur
ő méltósága egy 30,000 forintnyi összeget tett le
az ottani gör. kat. káptalan kezébe, hogy ezzel az
összeggel az egyházmegyei összes kegyes ala-
pítványok fölségélyezésére szánt és a püspök ur
által mult évben tett 50,000 forintos alapítvány,
mely «Pavel püspök segélyezési alapja» címet
nyert, 80,000 forintra kiegészítették.

Nagyszerű bucsújárás volt Paray-le Monialban
12-én. Mintegy 4000 en vettek részt a moulinsi
püspök és több ferenczrendi atya vezetése alatt.
A pápa ő szentsége apostoli áldását küldte a za-
rándokoknak.

HADSEREG.

Az osztrák-magyar hadihajóraj Sterneck báró
altengernagy parancsnoksága alatt hétfőn Fiuméba
érkezett. A tengernagy a „Greif“ jelzőgőzösre
vonta föl zászlóját. A hajóraj a „Lissa“, „Ferdin-
and Max“, „Prinz Eugen“ és „Kaiser Max“ fre-
gattákból áll. A 6, 7, 8, 9, 15. és 16. számú tor-

pedónaszádok az „Elisabeth“ gőzössel a nap fo-
lyamán érkeznek meg. Déli 12 órakor Sterneck b.
altengernagy egész törzskarával teljes díszben hi-
vatalos tisztelgést tett Zichy Ágost gr. kormány-
zónál. Zichy Ágost gr. kormányzó Sterneck b.
altábornagy látogatását d. u. fél 2 órakor viszo-
nozta a „Greif“ gőzösn. Midőn a kormányzó a
látogatás után díszbarkájába szállt, a hajóraj 17
diszlövést adott.

Nagy hadgyakorlatok fognak tartatni Csehör-
szágban ez évi augusztus hó 25-től szeptembe-
1-ig, melyeken ő felsége a király, Rudolf trón-
örökös, több főherczeg és a külföldi hatalmak ka-
tonai képviselői is meg fognak jelenni. Gyakor-
latokon, a melyek Albrecht főherczeg fővezérlete
alatt fognak megtartatni, összesen 27,600 gyalog
és 2880 lovas kalona fog közreműködni. Albrecht
főherczeg mellé Beck törzskari főnök lesz be-
osztva.

NEMZETI KASZINÓ.

A nemzeti kaszinó könyvtári bizottsága legutóbb
tartott ülésén külön tiszteletdíj megszavazása mel-
lett fölkérte Csontos múzeumi könyvtáristát,
hogy az orsz. statiszt. hivatal által készitendő
könyvtárstatisztika számára a nemzeti kaszinó
könyvtáráról s különösen annak ritka műveiről
részletes és alapos ismertetést készítsen. Kétsége-
len, hogy e nagybecsű, bár kevésbé ismert könyv-
tárról szóló jelentés a könyvtár statisztikai mű-
egyik legérdekesebb része lesz.

IRODALOM.

Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben
című nagy új érdekében Rezső főherczeg trón-
örökös elnöke alatt szűkebb körű értekezlet
volt, melyen Weilen József kormánytanácsos a mű-
osztrák részének és Jókai Mór a magyar résznek
szerkesztői, Péchy Imre a m. kir. államnyomda
igazgatója és Keleti Gusztáv, a művészeti bizott-
ság elnöke vettek részt. Megállapodás történt az
ez évi október havában kiadandó prospektus szö-
vegére és alakjára nézve, továbbá a decemberben
megjelenő füzetek tartalma iránt, azután pedig be-
jelentették a Morelli fametszővel kötött szerződést
a munka kiadása alkalmából létesitendő xilografiai
intézet föllállításá iránt. Végre Jókai Mór előter-
jesztette a magyar rész első kötete bevezetésének
kefelevonatát, melyet a trónörökös irt.

SZINHÁZ.

Az «Arany ember» június 26-án került színre
Grázban. A színház zsufolásig megtelt s a darab
nagy tetszést aratott.

A párisi nagy operában legközelebb olasz sta-
gione kezdi meg vendégszereplését, melynek csil-
laga, Patti Adelina egy estére 14,000 frankot kap,
Masini pedig, a híres tenorista 5000 frankot.
Ugyancsak egy estére. Hogy e pénz és az egész
vendégszereplő olasz társulat költsége bejőjön, a
stagione impresszáriójának legalább 30—35,000 frk
napi bevételre kell számítania.

MŰVÉSZET.

Trefort Ágoston, vallás- és közoktatásügyi mi-
niszter mellszobrán dolgozik most Strobl Alajos
szobrász budai műtermében. A szobor, mely ki-
váló hűséggel ábrázolja a minisztert, fehér karrai
márványból készül. A király mellszobráról most
készíti Strobl a második főszmintát, melyet aztán
bronzba fog öntetni.

N Ő V I L Á G.

Károlyi Sándor grófné védnöksége alatt álló
szegény beteg gyermek egyesület, hétfőn tartotta
évi közgyűlését. Az egyesület célja egészséges és
megbízható dajkákról gondoskodni. Az egyesületet
a főváros orvosi kara támogatja s már eddig is
több alapító és pártoló tagot számlál. Elnökök
Török János és gr. Andrássy Gézané.

Kiadótulajdonosok: Gr. Kreith Béla és Zarándy A. Gáspár.